

A-16-430

200-8-M

del colegio de la comj^a de Jhs de granada. B. de

F R A T R I S *7458*

FRANCISCI

CORDVBENSIS, ORDINI
minorum regulis obseruan-
tia, à confessionibus Serenissi-
mæ Bohemorum REGINAE,

olim verò Prouincialis ministri

provincia Sancti Iacobi in

Hispania

LIBELLVS

*De officio Prælatorum, his tempori-
bus necessario.*

*Quæ in hoc opere continentur, sequens
pagina docebit.*

*

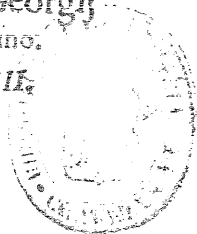
Cum consensu Metropolitani.

P R A G Æ

Excusum in officina Georgij

Melantrichi ab Auentino.

ANNO, M D LXII.

Hæc continen- tur in hoc opere.

De residentia Prælatorum.

De legibus abrogandis.

Quomodo pro diuersitate tem-
porum expediat Sacratissi-
mam Eucharistiam admini-
strari.

De Hæreticis recipiendis.

Ad Lectorem.

*Corrige, si semper felix vis lectio currat
Errata hæc operis lector amice prius.*

*Fol. 3. p. 1. linea vltima, ta. lege ita. Ibidem p. 2.
l. 13. le. mathie. fo. 7. p. 2. l. 16. l. iure. Ibidem.
li. 20. lege. dignus. f. 11. p. 2. li. vlt. lege. tradi-
tionis. f. 13. p. 1. l. 8. lege eadem. f. 14. p. 2. li. 22.
lege, eorum que. f. 17. p. 1. li. 14. lege, fungatur.
f. 20. p. 2. li. 17. lege. sane à subditis. fo. 22. p. 2.
li. 20. lege tempestiue. f. 24. p. 2. li. 9. lege, difert.*

**Index, notabili-
VM SENTENTIARVM,**
quæ in hoc opere con-
tinentur.

A

Quosdam quidem dedit Apostolos, alios
pastores & Doctores, quomodo intellis-
gatur. f. 2. p. 2. & f. 20. p. 1.

Apostoli non habuerunt ministros conductiti-
os. f. 6. p. 1.

Apostoli elegerunt coadiutores, ad simul præ-
dicandum. f. 6. p. 1.

B

Beneficiorum distinctio, de jure est huma-
na. f. 12. p. 2.

Beneficia omnia habere residentiam, consonum
est legi diuinæ, et Ecclesiæ maxime necessarium.

C

Communio sub utraq, specie, sicut cõmunio sub
vna, nunquam fuit ab Ecclesiæ damnata
f. 37. p. 2. A ij Cõmu.

munio utraq, fuit pro diuersis temporibus
ab Ecclesia approbata. f. 38. p. 1.

Vterq, modus communicandi fundatur in scri-
ptura. f. 38. p. 1.

Communione sub una specie damnans, est hæ-
reticus. f. 38. p. 2.

Communione sub utraq, specie introducens,
contra laudabilem Ecclesia consuetudinem,
nō est alienus à Schismatis nota. Ibidem.

Communicans sub una specie, adimplet præ-
ceptum de communicando. ibidem.

Communicans sub una specie, tantam gratiam
consequitur, quantam si sub utraq, commu-
icaret. f. 39. p. 1.

Communicare sub utraq, specie tenetur is, qui
consecrat, ex institutione diuina. f. 39. p. 2.

Circa diuersum communicandi modum, stan-
dum est iudicio Ecclesia. ibidem.

Communicans sub una specie, fit particeps cor-
poris & sanguinis Christi. f. 40. p. 2.

Præceptum de communicando, intelligitur de
sumptione Sacramentali. f. 48. p. 2

Communione sub utraq, specie non urgente ne-
cessitate, multis, Sūmi Pontifices, concesserūt.

Comunicandi modus diuersus non uariat fidem.
f. 40. p. 2.

Communicantes sub utraq, specie, expedit Ec-
clesia non separare à communione fidelium.

Confessio Sacramentalis ab Ecclesia non potuit institui. f. 12. p. 1.

Confessionis tempus determinauit Ecclesia.

Ibidem. p. 2.

Consuetudo quando non est sequenda. f. 47. p. 2

E

Ecclesia potest aliquid de nouo statuere & abrogare, sicut & Respublica ciuilis. f. 34. p. 2. & f. 35.

Ecclesia quotidie reserat mysteria quæ latent in scriptura. f. 25. p. 1.

Ecclesia multa proponit dogmata de nouo, ad componendos mores, & reuincendos hereticos. f. 17. p. 2.

Ecclesia quid sit. f. 1. p. 2.

Ecclesia non potest variare magistratus adeo institutos. f. 2. p. 1.

Ecclesie magistratus propter opus adeo sunt instituti. f. 2. p. 2.

Eccle' a quolibet habere debet suum Prælatum quod in ea resideat. f. 18. p. 2.

Ecclesia plura nunc proponit quæuolim. f. 25. p. 2.

Ecclesie non sunt separandæ à cõmunionem fidelium propter ea quæ non uariant fidem, f. 40 p. 2. 42 p. 2

Episcopos titulares Christus non instituit. f. 2 p. 2.

*Episcopi tenentur predicare eodem praecepto
quo Apostoli tenebantur. f. 3. p. 2.*

Episcopi iure diuino tenentur residere. f. 16. p. 1.

*Eucharistia tantum administranda est adultis
qui iam utuntur ratione. f. 48. p. 2.*

*Eucharistia est tantum pro his qui iam utun-
tur cibo & potu. ibidem.*

*Ex institutione Eucharistiae excluduntur par-
uuli ab eius sumptione. f. 48. p. 2.*

H

*Hæreticorum est, nõ admittere nisi id, quod
expresse continetur in scriptura. f. 14. p. 1.*

*Hæretici quomodo ad Ecclesiam sunt recipi-
endi. f. 49. p. 2*

Augustinus pius in recipiendis hæreticis.

*Hæreticus ut ad Ecclesiam admittatur prius
debet errorem corrigere. f. 50. p. 1*

*Hæretici differenter sunt recipiendi ad Eccle-
siam. ibidem. p. 2.*

Hæreticus est seruus contumax. f. 51. p. 1.

*Hæresibus obstandum antequam conualeant.
ibidem. p. 2.*

Hæreticorum mos uetus. f. 12. p. 1.

L

*Lex humana multociens prohibet quæ prohi-
bita sunt lege diuina. f. 13. p. 1.*

Lex

- Lex humana à diuina lege habet vim obligandi. f. 28. p. 1.*
- Lex naturalis est simpliciter inuariabilis et perpetua. f. 28. p. 2.*
- Leges quando debent mutari. f. 29. p. 1.*
- Legem condens potest eam abrogare. f. 28. p.*
- Legis dispensatio quando est iusta. f. 31. p. 2. 2*
- Particularis abrogatio legis non tollit eius auctoritatem. f. 32. p. 1.*
- Lex iniustus pro bono communi quàm pro particulari abrogatur ibidem.*
- Legis natura quæ sit. f. 23. p. 2.*
- Lex quando abroganda. f. 36. p. 1. & f. 23 p. 2*
- Lex quæ non seruatur abroganda. f. 31. p. 2.*
- Lex humana contra æquitatem est, quòd sit perpetua f. 33. p. 2.*
- Legis abrogatio non arguit in lege, aut in legislatore in iustitiam. f. 33. p. 2.*
- Leges contrariæ & rationes earum, pro diuersis temporibus possunt esse iustæ. ibidem.*
- Lex abroganda propter multitudinis bonum quando imminet periculum si non abrogatur. f. 35. p. 2.*

M

Magistratus Ecclesiastici propter operationem à Deo instituti. f. 2. p. 1.

A iij Non

Non ministrans contra legem Dei facit temporalia exigendo. f. 8. p. 1.

Ministranti lege diuina debetur stipendium, nõ ministranti uerò minime debetur. f. 8. p. 1.

Ministratio Ecclesiastica exigit residentiam. f. 16. p. 1. & 2.

Praelati à Deo sunt ministri instituti. f. 6. p. 1.

Mercenarius iure diuino tenetur residere. f. 24. p. 1.

Multitudinis habendam esse rationem docet scriptura diuina. f. 30. p. 2.

Multitudo frequenter ex ignorantia errat f. 54. p. 1

O

Omnis obedientia et inobedientia subditorum in Deum refertur. f. 28. p. 1.

Obedientia ante peccatum Adæ facilis, post peccatum uero difficilis f. 47. p. 1.

Ad operandum astringitur omnis qui habet potestatem Ecclesiasticam. f. 3. p. 1.

P

Paruulis sufficit sacramentum baptismi ad salutem, f. 49. p. 1.

Paruuli nõ tenentur sacramentaliter communicare, f. 48. p. 2

Praelati maiori vinculo quam eorum vicari tenentur

- nonitur ad residentiam. f. 18. p. 2.*
*Prælati est præses in Ecclesia Christus verò
 est Dominus & Princ. ps. f. 14. per totum
 Prælati debet animam pro ouibus ponere.
 f. 18. p. 1.*
Prælati absentia nocet bono religionis. f. 11.
Qualis debeat esse Prælati. f. 10. p. 2.
Prælatorum munus est docere. f. 21. p. 1.
*Prælati sunt velut anima in Ecclesia subditi
 ut corpus. f. 17. p. 2.*
*Prælati omnibus est dictum pasce oues meas.
 f. 3. p. 2.*
*Prælati quando potest esse absens à sua Eccle-
 sia. f. 11. p. 1.*
*Prælati omnes tenentur iure diuino pascere
 oues Christi. f. 3. p. 2.*
Prælati non satisfaciunt per uicarios. f. 4. p. 2
*Prælati malus est ut fucus inter apes, bonus ue-
 ro ut sol. f. 5. p. 1.*
Prælatorum est abusus per se non docere. f. 6. p. 2
*Prælati unus, nec duas Ecclesias nec duo of-
 ficia potest habere. f. 11. p. 2.*
*Preceptum de elemosina continetur in præce-
 pto charitatis. f. 4. p. 2.*
*Pastus ouium Christi maxime necessarius, est
 doctrina. f. 22. p. 1.*
Pastoris boni et mercenarij differetia. f. 22. p. 2

*Pastoris presentia semper est omnibus necessaria
ibidem.*

*Pastor Ecclesie dici non potest qui verbo et
doctrina non laborat. f. 5. p. 1.*

Pascere oves Christi est debitum personale.

f. 5. p. 2.

Pastoris cura qualis esse debeat in Ecclesia.

f. 9. p. 1.

Pastor qualis esse debeat. f. 10. p. 2.

Potestas ordinis est personalis, f. 5. p. 1.

Potestas civilis potest esse in cōmunitate ibidem.

*Potestas Prælatorum ad accipiendum tempora-
lia fundatur in ministerio personali. f. 7. p. 2.*

*Potestas Prælatorum ad accipiendum tempora-
lia est de iure diuino. ibidem.*

R

Respublica anima eius cætores. f. 17. p. 1.

Respublica non est sine præside. f. 17. p. 2.

*Respublica Ecclesiastica melius est adeo insti-
tuta quam civilis ab hominibus. f. 16. p. 2.*

*Respublica non est quacumq; hominum congre-
gatio, f. 17. p. 1.*

*Respublica civilis potest variare suos magistra-
tus. f. 2. p. 1.*

*Residentia arctius exigitur in Ecclesia quam
in Repub: civili. f. 16, p. 1.*

Residen

*Residentia Prælatorum evidenter continetur in
sacra scriptura. f. 15. p. 1.*

*Residentia Prælatorum continetur in precepto
de pascendis ouibus Christi. f. 5. p. 1.*

*Sine residentia non potest Prælati utiliter pa
scere gregem Christi. f. 9. p. 2.*

*Non residens non potest dici pastor Ecclesiæ.
f. 10. p. 1.*

*Residentiam habeant omnia beneficia, consonū
est legi diuinæ & Ecclesiæ maxime necessa
rium. f. 13. p. 2.*

*Si ad residentiam Iure diuino nō tenetur Præ
lati neq; eorum vicarij. f. 18. p. 2.*

*Sine residentia Prælatorum Ecclesiæ esse non po
test. f. 18. p. 1.*

*Residentiam Prælatorum concernit institutio
Reipub: Christianæ f. 17. p. 1.*

*Residentia Prælatorum continetur in precepto
de Euangelizando. f. 4. p. 1.*

*Residentia Prælatorum est petenda à sacra scri
ptura. f. 11. p. 2.*

*Si residentia non esset de iure diuino Ecclesiæ
posset esse sine Prælati. f. 19. p. 1.*

*Residere tenetur præses ex eius institutione
f. 19. p. 2.*

*Residentia necessitas apud Ecclesiæ, ex admi
nistratiue domus arguitur. f. eodem*

Reges

*Reges nec sunt nec vocantur serui Reipub. si-
cut Episcopi Ecclesiarum. f. 7. p. 1.*

T.

*Testim. ium humanum non sufficit ad con-
firmanda ea quæ naturam excedunt f. 1. p. 1.*

*Testimonium diuinum est scriptura sacra.
f. 1. p. 2.*

*Testimonium scripturæ adduxit Christus pro
se. f. 1. p. 1.*

*Testimonium diuinum est necessarium Eccle-
siae. f. 1. p. 2.*

*Translationis vis & energia in scriptura
f. 8. p. 2.*

BEATISSI-

MO DOMINO NOSTRO

Pio Papæ quarto, Pontifici ma-
ximo, frater Franciscus

Cordubensis, Dei gratiam

& incolumitatem.

*

CHRISTI chari-
tas, beatissime Pa-
ter, quæ omnem
fœsum exuperat,
me vt de reb⁹ his

sermonem facerem compulit,
quæ vt oculatus testis, & in Ger-
mania nunc temporis residens,
saluberrimum antidothum no-
ni esse membris Ecclesiæ. Ve-
rebar quidem, ingenij mei im-
becillitatem detegere: cum in-

tellige-

telligerem, nequaquã me rem
vt par erat, in mediũ posse pro-
ferre. Nolui tamen cogitatio-
ne hac pedem figere: illud con-
siderans, quod Psalmographus
canit. Dominus dabit verbum
euangelizantibus, virtute mul-
ta. Adhæc sat habebam, vt ani-
mum ad id faciendum induce-
rem, quod minimè dubitabam
dicendi materiam omnino face-
re mecum: cum munusculum
hoc (quale quale illud est) quod
suppliciter tuæ beatitudini offero
corrigen- dum, sanctissimo tuo
proposito, ardentissimoq; desi-
derio subscribat. Quem enim
latere potest sanctitatem tuam
ad vnum ouile Christi, disper-
sos vel

fos velle colligere? nonne sanctissimum domus Domini zelum quē habes, opera per totū orbem iam prædicant, & præconijs effērent summis? Deinde pijsime pater, tuæ benignitatis equanimitas magnam mihi ad id scribendum confidentiā præstitit. Qua de causa libuit, ob oculos omnium ponere, quòd & tantum Pontificem scio decere nec illum dubito summopere velle perficere. Deniq; id facere sum aggressus, vt qui te viderint secundum exemplar diuinum, quòd in monte sacræ scripturæ, tibi monstratum est facere, & patrem misericordiarū glorificēt, & pariter virtustuę sanctita-

sanctitatis laudata, magna in di-
es suscipiat incrementa, & demum
ut tuo exemplo, qui ore Christi
lux dictus es mundi, ceteri Ec-
clesiæ Prælati, desinat de rebus
quibusdam malè deinceps au-
dire. Tu quidem Pater San-
ctissime es Episcopus vniuersa-
lis Ecclesiæ, & ubicunq; fueris
oues commissas pascis, & in tua
quoq; Ecclesia resides. Sed ne-
cessarium tibi est, fratres tuos,
particulares inquã Episcopos,
ut & ipsi resideant, ouesq; suas
pascant, qua potueris diligentia
inducere atque compellere.

Habes gladium diuinæ scriptu-
ræ ferreum, exacutum & infle-
xibilem, quo rebelles omnes &

desi-

desides ferias, & terrore concuti
as. Est planè lex humana Rei-
publicæ Ecclesiasticæ quam ma-
xime necessaria : sed collata ip-
si legi diuinæ, est nimirum gla-
dius plumbeus & obtusus, atq;
flexibilis. Vnde tibi tanquam
moderatori supremo, leges cõ-
dere incumbit & licet : quas, si
Ecclesiæ vtilitas postulat, licet
postmodum abrogare. Absit
tamen, vt possis legem abroga-
re diuinam. Hoc ergò gladio
sanctitatem tuam, oportet fra-
tres confirmare, errantes oues
dirigere, infirmis benigne me-
deri, vt omnes ad ouile Ecclesiæ
voluntariè possint adduci.

Non est opus benè valentibus

medicū

medico, sed malè habentibus,
nec veritatis magister iustos ve-
nit vocare, sed peccatores ad pœ-
nitentiam, propter quos: cū tru-
culentam membrorum Satha-
næ, hoc est Hæreticorum, rabi-
em atque libidinem ad perden-
das animas præuidisset, verbis
his pientissimè, principem A-
postolorum eiusq; successores
commonuit. Simon, ecce Sa-
thanas expetiuit vos vt cribra-
ret sicut triticum, ego autem ro-
gavi pro te, vt non deficiat fides
tua, & tu aliquando conuersus
confirma fratres tuos. Singu-
la verba hic Emphasim habent.
Ecce (inquit) quo verbo mag-
nam adsequètia exostulat at-

centi-

entionem. Docet quidem a-
perrè Seruator noster, Petrum
Apostolis cæteris futurum esse
maiores: per hoc, quòd illi o-
nus iniungebat confirmandi a-
lios Apostolos, quos vt cribra-
ret sicut triticum Diabolus ex-
petiuerat. Hæc Christi verba
Theophilatus exponens, super
Iuc. 22. sic ait. Planus huius in-
tellectus is est. Quia te habeo vt
principem Discipulorum, post
quàm me negato fleueris, & ad
pœnitentiam veneris: confirma
cæteros. Hoc enim te decet,
qui post me Ecclesiæ petra es &
firmamentum. Intellexerit au-
tem quis non solum de Apосто-
lis dictum, quòd confirmati fu-
erint

erint à Petro, sed de omnibus,
qui vsq; ad consumationem se-
culi futuri sunt fideles. Tu e-
nim Petre conuersus, bonum e-
xemplum penitentiæ eris om-
nibus, vt nullus credentium in
te respiciens desperet. Hæc The-
ophilatus. Et quidem egregiè
egregius Doctõr rem intentam
enucleauit. Ad te enim pater
pijsime, infirmi non pauci, in
Germania clamant, in te (bonũ
pharmacum expectantes) fixos
oculos habent, & à te suæ infir-
mitatis medelã, clamorosis vo-
cibus flagitant. Miserere er-
gò animarum medice, tantorũ
iam iam pereuncium, ne omni-
no pereant incuria medici.

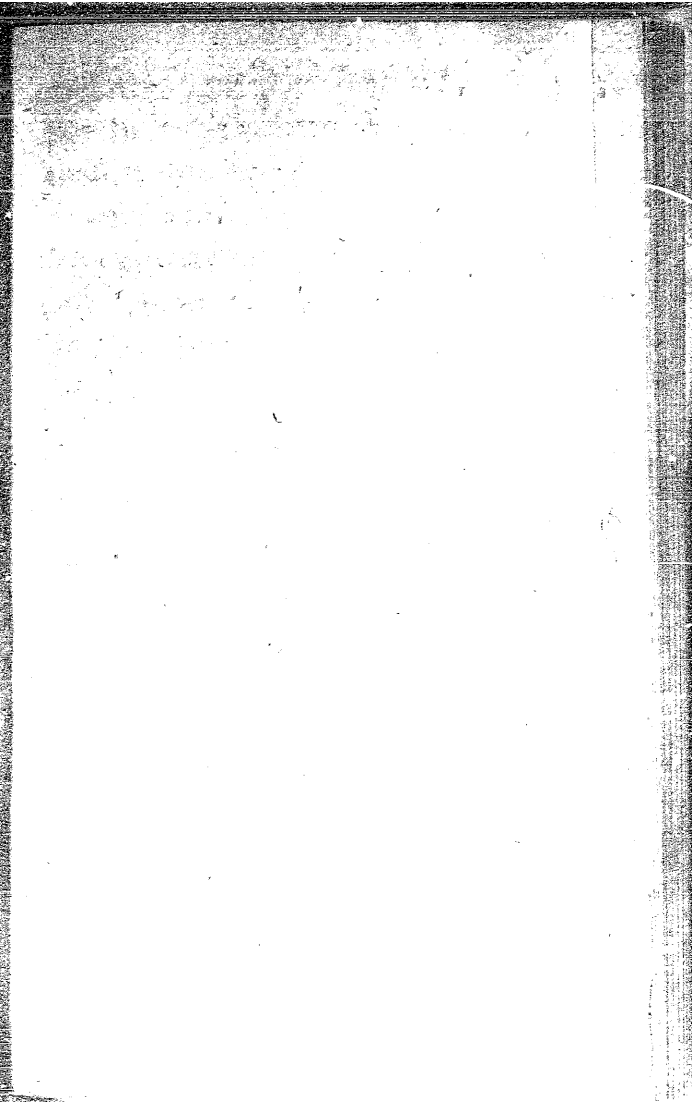
Ego-

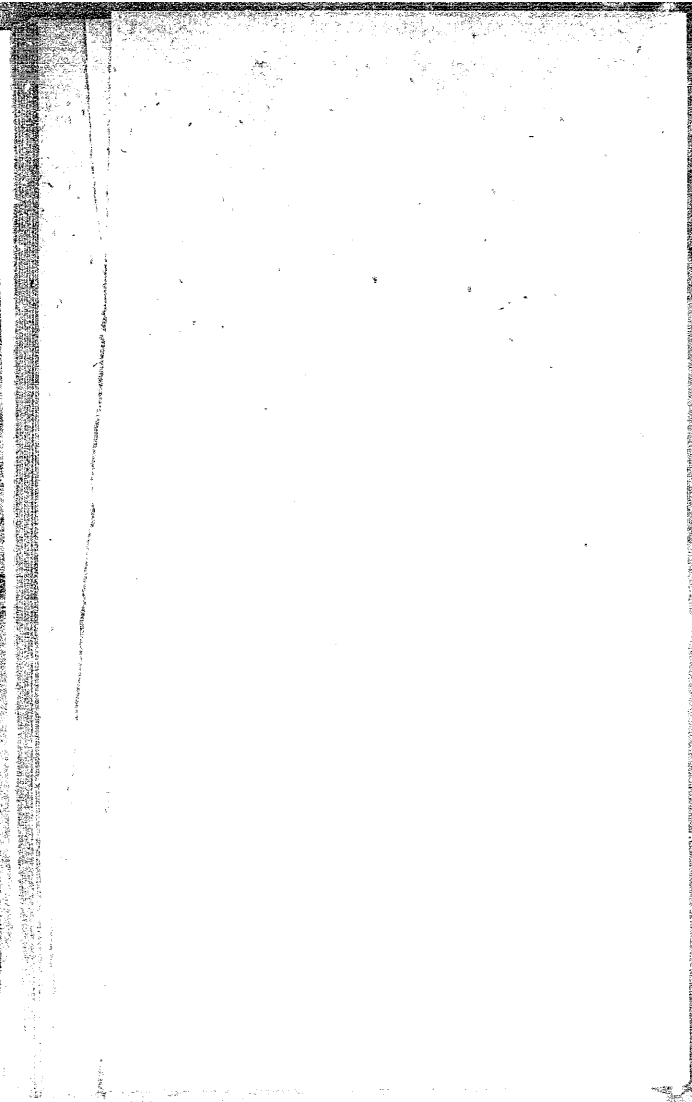
Egomet ego quorundam tetigi
venas, quid dico ego? sancti
tati tuæ, venè nota est eorum
infirmetas. Nosti & venè no-
sti, sacrum calicem, quem tam
anxie desiderant, bonæ valetu-
dini fidei nullatenus posse nocere.
Sit ergò, vt Augustinus in-
quit, vna fides vniuersæ (que vbi
q; dilatatur) Ecclesiæ, tanquam
intus in membris, etiam si ipsa
fidei vnitas quibusdam diuersis
obseruationibus celebretur, qui-
bus nullo modo, quod in fide
verum est, impeditur. Vt e-
nim regius Propheta decantat,
Omnis pulchritudo filiæ Regis
ab intus in fimbrijs aureis, cir-
cumamicta varietate. In do-

mino

mino confido, spem quam sem-
per de tua beatudine habui, me
falsum non habituram : Deus
Optimus Maximus, san-
ctitatem tuam nobis
multis annis inco-
lumem ser-
uet.

DE PRELATO- RVM EC CLESIASTICORVM RESIDENTIA,

*Quæ superant naturam diuinum exigunt testi-
monium. CAPVT I.*

DOMINVS no-
ster IESVS CHRIS-
TVS Iudeis non cre-
dentibus, eum esse Fi-
lium Dei, neq; eidem
equalem, delegit testes
ad fidem faciendam dicens : Ego autem
non ab homine testimoniũ accipio. Per
hæc verba CHRISTVS hominum testi-
monium suspectum non reddidit, sed o-
stendit, quod ad confirmanda diuina mi-
steria, quæ & naturã, & nostri intellectus
acumen excedunt, non est sufficiens ho-
minis testimonium, sed est necessariũ di-
uinum. Ideo CHRISTVS inquit. Ego
autem habeo testimonium maius homi-
ne. Et infra: Scrutamini scripturas, quia
vos putatis in ipsis vitam æternam habere
& illæ sunt quæ testimonium perhibent

Ioannis 5.

B de me

de me. Ecce quomodo diuina scriptura
est diuinum testimonium: quo per fidem
CHRISTVS qui est caput Ecclesiæ, &
ipsa Ecclesia, quæ est corpus eius cogno-
scitur. Sicut enim ipse **CHRISTVS**,
est quid super naturam, quia vna persona
est **DEVS** & est homo: Ita Ecclesia in
quantū est eius corpus, est quid super na-
turam: quia non quæcunq; hominū con-
gregatio est Ecclesia: sed illa tantum quæ
vairur Deo per Christianā religionem.
Religio verò Christiana diuina misteria
concernit. Ecclesia ergò est quid super
naturam. Vnde ad definiendum & intel-
ligendum ea quæ ad Ecclesiam pertinent,
petenda sunt testimonia non ab homine,
sed à Deo, & ideò scrutanda est scriptura
diuina, nam illa est quæ de Christo testi-
moniū perhibet, & de eius corpore quod
est Ecclesia. Cū verò clerus sit principale
mēbrū corporis, Christi mistici, & cleri-
corū ministeria sint principales ad
corpus ab ipsa diuina scriptura petendū
est: quid de prelatorū residētia, et de eorū
mini-

ministerio personali, sit sentiendū. Certis
 or enim per ipsā scripturā, quā per huma-
 nū ius, hui⁹ rei habebitur noticia: cū Ec-
 clesia, et eius ministri, eorūq; ministeria,
 non ab homine, sed à Deo sint constituta.

*Christo Magistratus Ecclesiastici propter
 operationem sunt instituti.*

CAP II.

QUamuis civilis Respub. suos ma-
 gistratus instituat varietq;, quan-
 do Republicæ bono expedire videtur,
 Ecclesiastica tamen Respublica, hac po-
 testate variandi Magistratus: quos ipse
 Christus instituit, omnino priuatur. Nā
 Republicæ civilis magistratus, potesta-
 tem quam habent, ab ipsa Republica ac-
 ceperunt. Est enim potestas in populo ad
 magistratus creandos, ob temporalis pa-
 cis eiusdem Republicę conseruationem.
 At potestas spiritualis, quæ est in Episco-
 pis & Sacerdotibus, nō potest esse in Ec-
 clesia, nisi sit ab ipso Christo collata: quia
 hæc potestas, principaliter ordinatur ad

ad *Ephe*: 4.

æternam pacem, quæ superat omnem sen-
sum, & sic non ab hominibus, sed à Deo
est instituta. Ait enim scriptura: Et ipse
dedit quosdam quidem Apostolos, quos-
dam autem Prophetas, alios verò Euan-
gelistas, alios autem Pastores & Docto-
res, ad consumationem sanctorum, in opus
ministerium, in ædificationem corporis Chri-
sti, donec occurramus omnes in unitatem
fidei, & agnitionem filij Dei. Deus enim
est qui Episcopatus & Sacerdotij potesta-
tes instituit, quamvis hominum ministe-
rio, ad istas potestates spirituales, homi-
nes promoueantur. Iam cum potestates
Ecclesiasticæ adeò sint institutæ, quis eas
dixerit potestates esse nomine tenus? Pro-
cul dubio CHRISTVS redemptor no-
ster non Apostolos, aut Euangelistas ti-
tulares instituit, sed unicuique Ecclesiasti-
cæ potestati suum annexit ministerium.
Vnde Paulus, Ecclesiæ ministros, corpo-
ris cõparat membris, ea de causa, quia si-
cut in corpore oculus et manus ex eorum
propria natura habent suos actus, & hoc
à Deo

à Deo creante naturam (nam qui fecit oculum ad actum videndi fecit eum) alias frustra oculus creatus esset, si proprium actum non haberet; ita redemptor noster Episcopos & Presbyteros instituens, non frustra, sed ad suas oves cura & sollicitudine pascendas instituit. Hoc est quod ait Apostolus. Ad consumationem sanctorum in opus ministerij. Ecce quomodo ad ministerium sunt instituti prelati, & sic Paulus se & alios Apostolos Evangelij ministros vocat.

Habens potestatem Ecclesiasticam astringitur ad operandum. CAP: III.

CVM ergò ex premisis, Christum potestatis Ecclesiasticas ad tuas oves pascendas constet instituisse, iam evidenter sequitur, quod qui adeptus est potestatem Ecclesiasticam & honorem Episcopatus, astringatur diuino iure ad eiusdem Episcopatus onera subeunda. Quia sicut suapte natura oculi sunt ad viuendū ta & prelati ad oves Christi pascendas

B ij sunt

sunt ex institutione diuina. Et quod in oculo valet natura rerum, id vt in Episcopatus munere fiat, præcipit lex ipsa diuina. Vnde eodem præcepto quo ad Christi Euangelium annunciandum Apostoli tenebantur, eodem & ad prædicandum & ad gregem Christi pascendum, Episcopi qui eandem cum Apostolis potestatem ordinis obtinuerunt, tenentur. Neque vllus hoc poterit rationabiliter inficiari, cum princeps Apostolorum apertissimū scripturæ testimonium allegans, id in electione Mariæ, apertissime demonstrarit. Scriptum est enim inquit in lib. Psalmorum. Et Episcopatum eius accipiat alter. Deinde sicut verba illa: Accipite Spiritū sanctum, quorum remiseritis peccata: &c. Hodie habet efficaciam in Ecclesia, quia verbis illis potestas absoluedi à peccatis tradita est Sacerdotibus, ita quando CHRISTVS redemptor noster ouium suarum curam, Petro mandauit, Pafce (inquiens) oues meas, Verba illa ad omnes Ecclesiæ Prælatos direxit. Sicut ergò

Actorum I.

Ioannis XX.

Ioannis XXI.

4.

ergò verbis illis Christi, personaliter Petrus, & non per vicarios, tenebatur annuntiare Euangelium, ita & omnes Ecclesie Prælati eodem iure tenentur, neque facient satis diuino præcepto oues per vicarios pascendo. Ad hæc quam districtæ curam suarum ouium CHRISTVS Apostolis iniunxerit atq; præceperit: Paulus insinuat dicens. Si enim euangelicauero non est mihi gloria, necessitas mihi incumbit, væ autem mihi est, si non euangelicauero. Singula verba emphasim habent. Necessitas inquit incumbit, mihi & non alteri pro me. Qui ergò lecus fecerit, ac Apostolus Christi declarat, nullo modo euadere poterit, vè vltionis diuinæ: & per consequens Ecclesie Prælati tenentur ex præcepto diuino, oues Christi pascere personaliter.

I. Ad Cor. IX.

Prælatorum residentia continetur in præcepto de Euangelicando. CAP. IIII.

CVM Prælati diuino iure, ratione dignitatis quam habent, ouium curam
B iij gerere

gerere, easq; vt satis iam constat, pascere
personaliter teneantur, euidenter ex his
consequitur, eodem iure diuino Prælatos
Ecclesiæ ad residentiam personalem te-
neri, quo & tenentur pascere Christi gre-
gem. Qua enim ratione secundum diui-
nū preceptū, mundis Episcopatus sine re-
sidentia poterunt exercere? Sicut enim e-
odem iure diuino tenemur diligere pro-
ximum, & eidē indigenti subuenire (quia
ad præceptum de proximi dilectione, sub-
uentio per ælemodinam pertinet, vt do-
cet scriptura inquitens, Qui habuerit sub-
stantiam huius mundi, & viderit fratrem
suum necessitatem habere, & clauerit vi-
scera sua, quomodo charitas Dei manet
in eo) ita eodem iure diuino Prælati Ec-
clesiastici, euangelizare & residere tenen-
tur. Quociescunq; enim tenemur ad vnū
quod præsupponit aliud, sine quo minimè
potest fieri, quo precepto tenemur ad v-
num eodem tenemur ad aliud. Cum er-
gò Ecclesiæ Prælati teneantur iure diui-
no Euangelium personaliter annunciare,
& hoc

I. Ioannis III

5
& hoc sine residentia nequaquam effici possit, consequens inde fit eos ad residentiam eodem iure teneri. Neque enim sunt distincta precepta oues Christi pascere, apud ipsasque residere, cum tantum sit unum preceptum de ouibus Christi pascendis, & illud Prælatorum residentiam includat. Mora enim & incolatus Episcopi, dum verbo & doctrina in sua diœcesi non laborat, tantum abest ut edificent ut nihil magis & destruat & scandalizet. Talis Prælati Eclesiæ, ut fucus inter apes se habet qui quidem cum non mellificet apud mel furatur & comedit. Cum enim nullius sit frugis, sitque nomine pastoris indignus, ouium utilitati non consulit, sed Ecclesiæ bona consumit: & per consequens transgreditur preceptum diuinum. Prælati ergo sit instar solis presentie, quem lux comitatur & calor, legem Christi doceat ad ipsamque faciendam subditorum animos moueat, ut verè sit in opus ministerij in edificatione corporis Christi, ut ad Ephesios 4. cap. vas electionis edocet.

B v Prælati

Praelati ut ministrent, non ut dominentur, à Christo sunt instituti. CAP. V.

QVanquam in Ecclesia **CHRISTI** Episcopalis potestas sit publicum munus, oportet tamen quòd sit in aliquo particulari, qui illo fungatur munere: cum potestas sit personalis quantum ad actum et exercitium, neque possit esse in tota cõmunitate, sicut est quæcunque potestas ciuili in republica ciuili. Vnde pascere **CHRISTI** oues est actus & debitum personale. Hoc expressè continetur in sacra scriptura. Nam **CHRISTVS** de se dicit: Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Hoc imitati sunt Apostoli, qui verbo & opere fuerunt (vt ait Paulus) ministri Euangelij, & dispensatores ministeriorum Dei. In hoc gradu constituti sunt Apostoli à **CHRISTO** ministri. Ait enim Petro: Pasce oues meas. & alibi: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos. Item: Prædicate Euangelium omni creaturæ

Matth. XX.

*I. Ad Cor. 4
Ioannis XXI*

*Matth. 28.
Marci XVI*

turę. & alio loco: Hoc facite in meam cō- *Luce XXII.*
 memorationem. & multa alia his similia,
 in quibus exprimitur ministerium perso-
 nale, debitumque personale à CHRIS-
 T O iniunctum Apostolis, à quo libe-
 rari non poterāt ministerio vicariorum.
 CHRISTI enim Apostoli ordinaue-
 runt & elegerunt alios Apostolos, & E-
 piscopos, & Præsbyteros, vt haberent so-
 cios coadiutoresque ī ministerio. Hiero.
 super Paul. Paulatim verò tempore pro- *Ad gall. I.*
 cedente, et alij ab his quos Dominus ele-
 gerat, ordinati sunt Apostoli. Nam iux-
 ta Christi verbum, messis quidem multa
 operarij autem pauci erant, rogauerunt
 Deum qui Dominus messis, & misit illis
 alios qui simul cum illis facti sunt episco-
 pi et operarij. Non enim habuerūt Apo-
 stoli potestatem hanc & licentiam quam
 in hoc seculo aliqui Ecclesię prelati vsur-
 pant nullum ministerium exercentes per
 se ipsos, sed omnia per conductitios mini-
 stros. Aliud est enim assumere coadiu-
 ctors & cōsortes ad pascēdas oues Chri-
 sti,

sti, quando Episcopus est idoneus, & personaliter docet, tamen indiget adiutorio, quia solus ad tantum opus non sufficit, hoc enim & Apostoli Christi fecerunt. Aliud est sufficere vicarium, quando Episcopus legem Dei ignorat, aut non vult etiam si sit sufficiens, onera episcopatus subire, vel occupatus est curis alijs quibus nemo militans Deo implicatur. Cum ergo ex hoc abusu innumera mala sequantur, maxime omnium interest Ecclesiæ, illum exterminare. Etenim qua fronte quis dixerit, Christum Redemptorem nostrum Dominos non ministros in Ecclesia constituisse? Qui quidem vt quorumcunq; prelatorum futuros dolos retexeret, his verbis apud Math: Discipulos suos edocuit. Scitis quia Princeps gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt potestatem exercent in eos, non ita erit inter vos, sed quicumq; voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister, & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Neq; enim hoc loco Redemptor noster

Math. XX,

ster Dominium politicū damnat, sed admonet et ostendit, Ecclesiasticis magistratibus ab ipsomet institutis ministeriū personale inseparabiliter adherere. Et hac de causa Episcopus hoc est speculator, minister etiam, atque seruus vocatur, Rex vero & quicumq; Princeps secularis, cum non teneatur eodem modo personaliter ministrare, neq; minister, neq; seruus, vocatur Reipublice.

Prælo ministro debetur stipendium.

CAP: VI.

Sicut Apostolis, Episcopis, Discipulis & presbiteris, (quos sui Euangelij CHRISTVS instituit ministros,) potestatem fecit, vt ad vitam degendam acciperent necessaria, ita & populis preceptū iniunxit, vt spiritualia ministrantibus, ipsi si tribuerent temporalia. De iure autem quo populus Christianus tenetur alere ministros ecclesie, nullus hactenus vertit indubium, sed omnes diuino iure populum ad hoc teneri, sine controuersia fatentur

fatentur. At ex eo quod Ecclesiæ prelati per se ipsos sacra ministrant, populus tenetur eis tribuere necessaria, & ipsi Prelati licite eadē possunt accipere, (vtrunq; enim & debitum soluendi & potestas accipiendi ex vno illo capite oritur) ergo quo iure populus tenetur ministros alere, eodem ipsi Prelati ad gregem Christi pascendum per seipsos astringuntur, nec satisfaciunt per vicarios. Paulus enim ait

Ad Gal. 6. Communicet autem is qui cathetizatur verbo, ei qui se cathetizat in omnibus bonis. Ecce ex diui pauli sententia, communicatio spiritualium, & communicatio temporalium, tanquam correlatiua se habent in lege Diuina. Quòd cum ita sit, quo iure Episcopo spiritualia non ministrant, licet exigere temporalia? Nonne exacti oni huiusmodi aperte contradicit scriptura? Ecce inquit. Dignus est operarius cibo suo. et in alio loco. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur que de sacrario sunt edunt. Et qui altario deseruiunt cum altario participant. Si nos vobis

spiritus

Matth. X.

Marci X.

I. ad Cor. X.

spiritualia seminauimus magnum est si
 nos carnalia vestra metamus. Ex his & a-
 lijs scripruræ quam plurimis testimonijs^c
 manifestum est potestatem accipiendi tē-
 poralia, in ministerio personali fundari.
 Ex quo fit cōsequens. Contra legem Dei
 esse quòd ecclesiasticus non ministrans
 possit accipere temporalia. Sequitur de
 inde populum non teneri, eidem non mi-
 nistranti bona illa communicare. Est eti-
 am contra equitatem Legemq; naturalē,
 vt stipendium lege Diuina ministranti-
 bus constitutum, detur non ministranti-
 bus. Paulus enim dicit. nulla mihi Eccle-
 sia communicauit in ratione dati & ac-
 cepti nisi vos ipse enim nō semper vsus est
 hac potestate accipiendi, & Diuino iuri
 quo ab illis quibus Euangelium anuncia-
 bat poterat accipere temporalia celsit,
 vtet merito de hoc sit laudādus. Sed proh
 dolor quia nunc temporis multæ, ne di-
 cam quam plurimę Ecclesiæ iuste de suis
 pastoribus cōqueri possunt, quæ cum eis
 sufficientissime temporalia cōmunicent,
 ipsi

ipsi tamen aut non resident, aut per se ipsos spiritualia non ministrant. Vnde non bene coherent istę duę propositiones, sci scilicet. Prelatus diuino iure, habet potestatem accipiendi bona Ecclesię, & Prelatus Iure humano et non diuino tenetur ad residentiam. Nec istę bene consentiunt. Prelatus nõ tenetur diuino Iure sed humano personaliter ministrare, & populus diuino Iure tenetur prelatum alere.

Ex Christi lege Prelatorum residentia est.

CAP. VII.

Ioannis X.

Sapientia diuina per boni pastoris parabolum voluit explicare, curam et sollicitudinem, quam ouium Christi Iure diuino Prelati tenentur habere. Est enim apud sacros Doctores solenne, sicut & apud profanos Philosophos, ad melius significantiusq; explicandam sententiam translatione vti verborum. Ad hoc enim inuenta est ipsa translatio. Aut enim propria verba deficiunt aut plus illa translata significant. Est autem notissimum scripturam

pturam sacram vti verbis translatis, quę
magis vt dixi explicant atq; significant
rem intentam a spiritu sancto. Quod iam
iam patebit. Ego (inquit) **CHRISTVS** *Ioannis x.*

sum pastor Bonus, bonus pastor animam
suam &c. Plus Christus his verbis volu-
it significare, quàm si proprijs vsus fuif-
set, dicens videlicet, bonus Prelatus aut
bonus Episcopus &c. Pastor enim tan-
tam curam habet ouium vt die nocteque
nō deserat oues, incolit loca deserta, quia
ibi sunt pascua, non conuersatur inter ho-
mines vt præsens sit ouibus, non querit
delicias, sed ouium tantum utilitatem.

Talem quippe curam & sollicitudinem
CHRISTVS voluit in hac translatione
significare, qua nulla esset maior aut e-
qualis. Quod quidem ipsius **CHRISTI**
verba sequentia declarant. Qui autem
(inquit) intrat per ostium, pastor est oui-
um, huic ostiarius aperit, & vocē eius o-
ues audiunt, & proprias oues vocat no-
minatim, & educit eas, & cum proprias
oues emiserit, ante eas vadit, & oues il-

C lum

Esaiæ 26.

lum sequuntur. Quid significantius dici potuit ad explicandam residentiam, & curam personalem pastoris? Et quomodo oues audient vocem pastoris, si pastor est de illis speculatoribus, de quibus scriptum est, Speculatores eius ceci, omnes non erunt, vniuersi canes muti non valent latrare. Qui enim non refidet, quomodo vocabit nominatim oues quas non cognoscit? Quomodo educet eas? & quomodo eum oues sequentur? Quis hæc non intelligit? quis in tam clara lucis veritate allucinatur? Quid aliud per parabolam pastoris Christus enucleare intendit, nisi supremam circa suum gregem curam prælatorum? Et quibus verbis expressius potuit residentia significari, quam illis? Mercenarius autem videt lupum venientem, & dimittit oues & fugit, & lupus rapit, & dispergit oues. Si residentia non esset necessaria, aut non esset ex lege diuina, quomodo relinquens oues argueretur? Pastoris quippe officium ex natura rei residentiam includit.

Non

Non enim est pastor ouium qui ciuitates incolit, & viuit in delicijs: quia pastoris est minare gregem ad pascua, & seruare oues ab incurfione ferarum. Et ficut hæc duo necessario exigunt pastoris præfentiam, fic populus femper indiget doctri-
na, & præfidio, contra Diaboli incurfus. Ideò CHR ISTVS (vt inquit Paulus) quofdam dedit pastores & Doctores, ad confumationem fanctorum, hoc eft vt fideles fpiritualiter perficiantur in charitate, donec occuramus omnes in vnitatē fidei. In hac enim via femper charitas eft perficienda, fēper ex parte cognofcimus, ideò Prælatus continuè debet agere pastorem & Doctorem, vſq; quo populus perueniat ad patriæ perfectionem.

Populus continua pastoris indiget residentia.

CAPVT VIII.

SEquitur in parabola. Qui non eft pastor ouium, videt lupum venientem & fugit. Non hic propofuit CHR ISTVS, latronum incurfus, fed luporum:

C ij quoni-

quoniam latro inuadit homines, corūq;
bona, lupus autem tantummodo ouibus
nocet. Vnde bonus Pastor omnia dam-
na propria sustinet, vt seruet oues indē-
nes (eius enim perfectio quatenus pastor
est, debet esse in ordine ad oues) qui qui-
dē ita perfectus exigitur, vt potens sit cū
Dei gratia omnia tela inimici extinguere
& non timere eos qui occidunt corpus.
Et sic Prælatus erga subditos debet se ge-
rere, teste scriptura, vt medicus ad infir-
mos, vt fortis ad debiles, vt Doctor ad i-
gnorantes, velut asilum ad refugas, sicut
consolator ad afflictos, & vt minister re-
cōciliationis ad peccatores. Hæc omnia
spiritualis pastor tenetur exercere, ad que
exigitur residentia: nam oues Christi lu-
porum incurfus continuè patiuntur, quā
diu peregrinantur à Domino, vt inquit
Petrus Apostolus. Sobrij estote, & vi-
gilate, quia aduersarius vester Diabolus,
tanquam leo rugiens circuit querens,
quem deuoret: Hic est lupus qui varijs
modis rapere nititur, atq; dispergere oues
Christi

Exch. 4.

I. Petri V.

Christi, aliquando persecutione corporali, aliquando hereticorum fallacia, continuè vero per concupiscentiam carnis, & oculorù, & per superbiam vitæ. Non ergo solùm est necessaria præsentia pastoris, tempore tyrānorum & hereticorum, sed etiam pacis tempore, & Ecclesiæ vnitatis: quia multociens sub pacis velo, magis grauantur vitia in Christi populo quàm tempore persecuticnis.

Vnde nullus vnquam Prælati veraciter dicere potuit, aut poterit, suam Ecclesiam residentia non indigere: semper enim ouibus necessaria est præsentia pastoris. Aequum tamen est, Ecclesiam aliquando absentiam tolerare pastoris, aut ratione maioris boni, vt quia patres in cōcilio congregantur, vel etiam quando tyrannus persequitur pastorem, & nō oues & non desunt alij ministri, tunc Prælati faciat quod CHRISTVS præcepit.

Si persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite ad aliam. In hac fuga non attenditur principaliter bonum Prælati, sed bo.

C ij num

num Ecclesiæ cuius est Prælatus : nam
vt proſit illi ſedata perſecutione fugit, &
tunc non deſerit oues, ſed potius eas ſer-
uat, & magis conſulit illis per ſuam fugã,
quàm ſi tunc reſideret. Neq; Prælati
exculantur à reſidentia, per hoc quod af-
ſumuntur ad alia munera, ſiue ciuilia, ſi-
ue Eccleſiaſtica, etiam ſi Reipublicæ eo-
rum offitium expediat : quia in Republi-
ca Eccleſiaſtica, vnus vno tantum, & non
pluribus debet fungi muneribus. Sicut
enim in vno corpore, mēbra ſingula pro-
prium actum habent, nec omnia habent
eundem, aut vnum membrum plures, ſic
CHRISTVS inſtituit plures miniſtros
Euangelij, & Apoſtoli creauerunt alios:
quia eorum erat neceſſaria reſidentia.

*Episcoporum reſidentia eſt à ſacra ſeri-
ptura petenda.*

CAPVT IX.

Hereticorum mos eſt affirma-
re, ea quę ſunt legis diuinę, & tradit
onis

enis Apostolorum, si inter definitiones
 Conciliorum, aut inter statuta reperiatur
 Pontifici ū, esse de iure humano, & à Pon-
 tifice Romano adinuenta, vt facilius ab
 omnibus illa contemnantur. Et hoc illi
 accidit, aut ex ignorantia diuinæ scri-
 pturæ, aut vt in plurimum, ex malicia:
 qua volunt perturbare Christianismum.
 Verbi gratia, affirmant heretici, quòd cõ-
 fessio sacramentalis, quæ fit in aurem sa-
 cerdotis, est de iure humano. Dicunt
 enim eam statutam à Pontifice Romano,
 in Concilio Lateranensi, vt habetur de
 penitentis, & remissionibus. C. Om-
 nis vtriusque sexus. Quos quidem sa-
 versati essent in sacra scriptura, noui ma-
 xime Testamenti, non eos lateret gene-
 rale concilium, aut summum ipsum Pon-
 tificem, confessionem Sacramentalem,
 statuere nullo modo posse. Intellige-
 rent deinde eam esse à CHRISTO in-
 stitutam, quando Apostolis tradidit po-
 testatem ligandi & solvendi, qua Sacer-
 dotes nisi premissa confessione, legitimè

Ioannis X.

vti non possunt. Ecclesia verò statuit, quòd illa confessio, quæ à CHRISTO est instituta, fiat semel in anno. H. c. autem temporis determinatio, non est à CHRISTO instituta : sed à iure humano. Nam Ecclesia, pro vt expedire videtur, bono communi, potest definire & statuere, temporis circumstantiam, cum hoc non solum non sit contra legem Dei sed potius vt illa melius, faciliusque feruetur. Hoc quidem circa residentiam accidit Prælatorum. Nam Ecclesia diuidit Ecclesiastica beneficia per titulos, quorum quibusdam maiora annexuit ministeria, curam videlicet animarum, quibusdam verò minora, vt est in choro cantare &c. Ex hac beneficiorum partitione, secuta est iuristarum diuisio, circa Ecclesiastica beneficia, scilicet beneficiorum quædam sunt quæ residentiam non requirunt, vt quæ habent ministeria minora, quædam verò quæ exigunt residentiam quoniam habent ministeria maiora. Hinc ortum habuit ignorantia

rantia quorundam, qui quidem hac in-
 ducti argumentatione, scilicet, residentia
 in humano iure precipitur, non ergo est
 de iure diuino: existimant, residentiam
 esse de iure tantum humano. Sed quan-
 ti momenti sit hæc eorum ratiocinatio,
 hinc palam fiet, quòd licet furtum & ho-
 micidium prohibeantur lege ciuili, eo-
 dem tamen & diuina Lex prohibet, sicut
 & multa alia quæ lege ciuili sunt interdi-
 cta. Sapienter quidem lex humana pro-
 hibet, interdicta iam lege diuina, vt quæ
 ibi erant occulta, hic preterire neminem
 possint, & qui Dei amore legem non im-
 plent, eam vel pene formidine seruent.

Quapropter expediret, vt quæ positiui
 duntaxat sunt iuris, vno codice secerne-
 rentur ab his, quæ omnino sunt iuris di-
 uini: Ea verò quæ ius vtrunq; concer-
 nunt, qualia Sacramenta sunt, atque be-
 neficia, seorsum explicarentur, vt quid re-
 spiceret hoc aut illud ius ignotesceret.

Pie autem credendum est, beneficia illa,
 quæ residentiam non exigunt, ob aliquã

C v iustam

iustam causam, et si non omnibus notam,
fuisse sic instituta: Licet nunc temporis
plurimum Ecclesie referat, illis adnecte-
re residentiam. Quod enim benefi-
cia omnia postulent residentiam, quodq;
Prælati omnes in suis Ecclesijs resideant,
equitati, (quam Lex diuina commendat)
magis est consonum. Habenti enim
Ecclesiasticos redditus, si et ipse ad residē-
tiam compellatur, nequaquam fiet iniu-
ria, imo potius si eidem vt non resideat
(dum non adest rationabilis causa vide-
licet quia melius vtiliusque est Ecclesie,
ipsum ad tempus non residere) summus

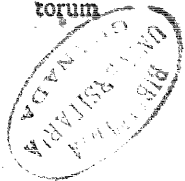
Pontifex copiam faciat in perni-
tiam est Christia-
nissimi.

*Christus Redemptor noster, cuius præ-
sides sunt Episcopi ipse suæ Ec-
clesiæ & Dominus est
& Princeps.*

CAPVT X.

Quamuis

Quamuis verbum hoc residentia
 expresse reperiri non valeat aut in
 scriptura sacra, aut apud antiquos Docto-
 res, non tamen viris catholicis hoc est ar-
 gumentu sufficiens, ad afirmandu Præ-
 latorum residentiam non esse de iure di-
 uino. Hoc quidem Arrianorum fuit olim
 machinamentum, qui propterea nega-
 bant, diuinarum personarum consubstan-
 cialem equalitatem, quod verbum *ὁμοουσι-
 ος* non reperiatur in scriptura. Huic eti-
 am arianorum sententiæ hæretici nostri
 temporis subscribere non veretur. Affir-
 mant enim omnino nihil esse de fide, nisi
 quod expresse habeatur in sacra scriptu-
 ra. Doctores tamen catholici iuxta fidei
 regulam, longe aliter interpretantur scri-
 pturam, intelligentes multa in ea euiden-
 tissime contineri, quæ tamé reperiri ver-
 bis expressis non possunt. Quanquam
 ergo verbum hoc residentia, in scriptura
 non habeatur expresse, ipsa tamen Præla-
 torum

Ad rom: 12 c.
ad Tim: 13

Hom: 3.
Tom: 5.

residencia, ibidem apertissime contineri,
vel lipis est notum. Nec enim dum de re
constat immorandum est verbis. Ait enī
Paulus. Qui præest in sollicitudine. Et
in alio loco. Oportet enim Episcopum
vsque ibi, sed suæ domui bene proposi-
tum, filios habentem subditos, cum om-
ni castitate, si quis autem domui suæ be-
ne præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei
diligentiam habebit? Ecce in sacra scri-
ptura iniungitur expresse Prelatis, vt Ec-
clesiæ præsent. Chrysostomus. si enim in-
quit Patriarcha Iacob pecudibus prepo-
situs, & oues irrationales pascens, & ho-
mini rationes redditurus, & noctes du-
cebat insonnes, & estum & gelu, & om-
nem aëris intemperiem ferebat, vt nulla
pecudum periret, multo magis nos, non
irrationabilibus: sed spiritualibus ouibus
præpositos, & non homini: sed Deo præ-
sidentia huius rationes reddituros, ad ni-
hil torpere, & tergiuersari oportet, eo-
rumque gregem iuuare possint. Quod
enim Paulus dicit, præesse, quid aliud est
quam

quàm præſidentem eſſe? Eſſe autem præſidens non poteſt niſi qui et reſidet: nam omnis qui præeſt reſidet, non tamen omnis qui reſidet præſidet: & ſicut eſt impoſſibile quòd ſit homo & nò ſit animal, ita non poteſt eſſe præſidentia ſine reſidentia. Prelatis ergo diuina lege iniuncta eſt præſidentia, & per cõſequens reſidentia: cum nihil aliud ſit, eſſe Episcopũ, quàm eſſe Chriſti vicarium, Eccleſiæque præſidem. Hieronimus ſuper Paulum. Porro quod ait. Apoſtolus autem Ieſu Chriſti, Tale mihi videtur quale ſi dixiſſet. Prefectus pretorio Auguſti Cęſaris, Magiſter exercitus. Hoc et Chriſtus declarans ait: Sicut homo peregre proficiſcens vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis bona ſua. Quæ hęc parabolice & figurate traduntur, alibi in ſacra ſcriptura proprijs verbis explicantur, videlicet quando Chriſtus dixit Petro. Paſce oues meas, quando et dixit Apoſtoliſ. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos. Idem docet Paulus dicens. Qui præeſt in ſollicitu

Ad Tit: 1, cap

Math. 25, ca

Io: 21, Cap.

Math: 28, C

Marci. 16.

ad Rom, 12, 6

solicitudine. Presides enim sunt, qui maximum post Principem habent in prouincia imperium, vt Legati Papę in Concilio sunt presides, Papa verò non presidet in hoc Tridētino concilio, etiā si sit Episcopus Ecclesię catholicę: quia ibidem non est. Cum ergò Christus corporaliter sit absens ab ecclesia, & Episcopos tãquam presides in sua Ecclesia reliquerit, tunc Episcopi vere dicentur presidere, cum suam præsentiam subditis exhiberint.

Præses qui est Episcopus diuino iure residere tenetur. CAP. XI.

1. ad Tim. 3.

QVam arcta residētia in lege Evangelica precipiatur Episcopis, per domesticam residentiam Spiritus sanctus manifestat dicens. Sed suę domui bene præpositum, filios habentem subditos, cum omni castitate. Numquid paterfamilias, qui per multos annos peregrinatur à familia preest domui suę? non quidem:

dem: sed vxor aut famulus preest. Hic verò qui non preest quomodo habet filios in subiectione, qui etiam si obuiant ei suos esse filios ignorat? Quomodo in omni castitate habet filios, qui nullam habuit curam eorum? Pulchre Paulus residentiam, curamq; Prelatorum continuam, per domus presidentiam intendit ostendere. Vt namq; Pater familias vxorem, filios, & seruos, supellectilem, iumenta, peccudes & agros, sua præsentia moderatur, & eo absente hæc omnia quodammodo confunduntur, & periclitari incipiunt, sic & ad oues Episcopus: eo enim presente spirituali cibo pascuntur, absente verò periclitantur. Insuper cum terreni Principes paci Reipublicæ consulentes, à suis Præsidibus exigant vt & resideant, & prouintiam non exeant, neque Præsides alios sine eorum licentia sufficiant, cur non magis hoc idem ab Episcopis Christus exoptulabit, quos non temporalium præsides: sed spiritualium in sua Ecclesia constituit? Numquid prudentio-

dentiores sunt principes terreni, qui præ
sidibus suarum prouinciarum, & belli, pa
cisque ministris, præsentiam cum resi
dentia præcipiunt, quam Christus qui
(Secundum sententiam eorum qui ma
gis quæ sua sunt querunt quàm quæ Ie
su Christi) rale residentia Episcopis nõ
iniūxit? Nūquid homo est Deo sapiētior
Numquid humana & ciuilis Respub. est
melius instituta ab hominibus, quã sit re
ligio Christiana ab ipsa sapientia diuina?
Planè sicut administratio, vniuersi præ
sentiam naturalium causarum requirit,
ita Ecclesiastica administratio, residentia
Prælatorum exposcit. Cum ergò Pau
lus dicat. Non est nobis colluctatio ad
uersus carnem & sanguinem, sed aduer
sus Principes & potestates, aduersus mū
di rectores, tenebrarum harum, contra
spiritualia nequitie in cœlestibus. Sicut
enī ad illuminandum necessaria est solis
præsentia, ita subditis (ne cum sint in tan
tis periculis constituti, aliqua tentatione
succumbant) maximè necessaria est Præ
latorum residentia & doctrina.

Ad Ep. 6. c.

72

*Reipublicæ Ecclesiasticæ constitutio, Prelate-
rium concernit residentias.*

CAP. XII.

Q Vanquàm civilis institutio
Reipublicæ non sit de iure natura-
li, aut diuino, nullus tamé inficiatur eam
non esse contrariam, sed conlonam vtri-
que iuri. Vnde non quæcunq; hominũ
collectio Rempublicam aut ciuitatẽ con-
stituit, sed illa quæ est ordinata & institu-
ta ad conseruandum bonum commune.
Cum autem ad hoc requirantur multa,
neccesse est Rempublicam ex pluribus ve-
lut ex membris constitui, quorum quolibet
suo fungantur munere, vt ipsa sit sibi
sufficiens. De his autem Reipublicæ mẽ-
bris, ait Aristoteles 4. Politic. cap. 4.
Siquidem ergò animam quis ponat ani-
malis esse partem, magis quàm corpus, &
ciuitatum magis talia ponendum est esse
partes, quàm ea quæ pertinent ad necessa-
rium vsum, propulsatores belli videlicet,
ac iustitiæ iudicarię exhibitores, quod est

D civilis

ciuilis prudentiæ opus. hucusq; Arist. Ij
sunt qui in Republica præsent, sine qui
bus tamen Respublica esset, vt corpus si-
ne anima. Quemadmodum enim natu-
rali lege, hoc est ex natura totius, mem-
bra corporis inuicem coherent, & sunt
præsentia corpori cuius sunt partes, tam
diuq; viuificantur ab anima, quamdiu ani-
ma ipsa præsens gubernat corpus, ita Rei
publicæ præsides, quatenus institutione
sunt tales, præsentis Reipublicæ corpus
regunt. Si enim Respublica præsidem
non haberet statim disolueretur, desine-
retq; esse Respublica. A fortiori ergò cū
in Ecclesiæ corpore clerus vicem animæ
gerat, subditi autem membra sint corpo-
ris, eadem lege diuina qua Prælati sunt
instituti, eadem inquam residere tenentur.
Sine clero enim nequaquam esset Eccle-
sia, & Episcopis non residentibus, aut a-
cephalos esset, aut exanime corpus. Nul-
la verò circa Prælatorum residenciam lex
est inquirenda præter Christi institutio-
nem, qui ita Prælatos voluit Ecclesiæ es-
se con-

se coniunctos, vt mortem potius sui corporis sustinerent, quàm Ecclesiã suã præsentia relinquerent destitutam. Hoc insinuauit Christus dicens. Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis. Et iterum. Petre (inquit) amas me, pasce oues meas. August. de pastoribus 13. Nã & ipsum Petrum cui commendauit oues suas, quasi alter alteri vnum secum facere volebat, vt sic ei oues commendaret, vt esset ille caput ille figurã corporis portaret, id est Ecclesiã, & tanquam sponsus & sponsa essent duo in carne vna. Proinde vt oues commendaret, quid illi prius dicit ne illi tanquam alteri cõmendaret? Petre amas me, & respondit: amo. Et iterum: amas me, & respondit: amo. Et tertio: amas me, & respondit: amo. Confirmat trinitatem vt consolidet vnitatem, hæc Augustinus. Hæc ergo omnia residentiam non interruptam, atque sollicitam præsentiam requirunt, & hoc à legislatore Christo, qui caput est Ecclesiã institutum est.

D ij Eccle-

*Ecclesia sine prælatorum residentia
esse non potest. CAP. XIII:*

SI prælatorum residentia esset de iure tantum humano, posset quidem Ecclesia esse sine prælatis, sine pontifice summo, sine episcopis, sine clero. Vbi enim quis non adest, perinde est ac si non esset quatenus i.dem non præsudet. Si ergo ad residentiam iure diuino non astringuntur prælati, & licite possunt abesse, eadē ratione Ecclesia semper sine illis poterit esse, quod & hereticum esse & rationi naturali contrarium ambigit nemo. Deinde cum vnaqueque Ecclesia habeat determinatum pastorem, qui in ea gradum supremum obtineat, quis poterit inficias ire, quin idem ipse eiusdem Ecclesiæ sit præses determinatus, idemque ipse & nullus alius, ad residentiam reneatur. Quod si ipsi prælati non tenentur iure diuino, multominus astringuntur mercenarij vel vicarij eorum vices gerentes. Maiori enim vinculo obligantur prælati, quàm eorum

eorum vicarij, cum prælati ex diuina institutione sint præfides à DEO instituti, & ex eadem institutione ad residentiam iure diuino teneantur: vicarij vero nullo modo ad residentiam iure diuino teneantur, si prælati solo humano iure astringuntur. Ad hæc quæ sunt de iure duntaxat humano, possunt tolli possuntq; variari, & illis sublatis manet nihilominus ius diuinum; sublata ergo omni prælatorum residentia, si non est de iure diuino, nihil obstabit, quo minus sit Ecclesia: quo nihil absurdius, cum Ecclesia non possit esse sine clero, vt supra iam constitit. Residentia ergo prælatorum, vt apertissime hæc ostendit collectio, omnino est de iure diuino. Quis enim hominũ poterit de Christo Dei sapientia dicere, quod de quoquam prudenti homine indecens est cogitare? Quis est ita incuriosus vt domum reliquens, sufficiat illi præfidem, neque eidem residentiam iniungat? Nonne eo ipso quo quis constituitur præses, & ad residentiam astringitur?

D iij Vtinam

Vtinam Ecclesiæ prælati, super Ecclesi-
am Christi præfides constituti, quibus &
hac ratione iniuncta est residentia, æquo
libramine, domui propriæ, & Ecclesiæ
Christi consulerent: Cum tamen satis iã
constet, Ecclesiæ administrationem, eius
quæ sollicitam præfidentiam, & vitæ esse
præferendam, nedum domus regimini.
Teophil: super Paul: Si quis domui suæ be-
ne præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei
diligentiam habebit? Est enim Ecclesia
veluti quædam domus, est autem longè
facilius domum quàm Ecclesiam regere,
latius hoc idem Chrysostomus. Constat
ergo magis opus esse continua residentia
ad Ecclesiam Christi regendam quam ad
domum propriam.

*Episcoporum munus ex iure
diuino est docere.*

CAP: XIII.

Enume/

E Numerās diuus Paul^o ministros quos
Christus Ecclesiæ dedit, duo hæc tā
quam rem vnā coniungit dicens.

ad Ephe. III°

Alios autem pastores & doctores. Aug:
Epist: 59. Super hæc verba. quoniā autem
pastores et doctores, quos maxime vt dis-
cernerē voluisti, eosdē puto esse sicut & ti-
bivisum est, vt non alios pastores alios do-
ctores intelligamus. Sed ideo cū prædixif-
set pastores subiunxisse doctores, vt in-
telligerent pastores ad officiū s^um per-
tinere doctrinam, ideo enim non ait:
quosdam pastores, quosdam autem do-
ctores, & infra. Hoc tanquam vnum ali-
quid duobus nominibus amplexus est,
quosdam pastores & doctores. Hactenus
Aug. & Chrysost. Homel. II. Super Ca.
4. ad Ephesios. Pastores ac doctores,
quibus videlicet vniuersus populus con-
creditus erat: & infra. Qui habitando
quieti circa vnum duntaxat locum occu-
pabantur vt Timotheus & Titus, & in
eadem Homil: Sermonis doctrina nobis
commendata est, non principatus neque

D iij pote-

potestatis autoritas. Haftenus Chriftost.
Pastores quidem consensu omnium sunt
episcopi, qui residentes populū docent:
nam pastus est ipsa doctrina. Pascere ergo
gregem Christi nihil aliud est quam doce
re. Ideo Spiritus sanctus cum dixisset pa-
stres, per verbi translationem, praelatos
significauit. Qui vt quid intendebat
ostenderet, non iam parabolicè, sed pro
pria locutione commonstrans, officium
munusque praelatorum ex Dei ordinati-
one esse docere, adiunxit. & doctores.
Paulus. Oportet enim Episcopum irre-
prehensibilem esse, vnius vxoris virum,
sobrium, prudentem, ornatum, pudicū,
hospitalem, doctorem. Chrift. & Teoph.
Prememorata san à subditis etiam exi-
guntur hoc vero maxime omnium ad es-
se episcopo conuenit, videlicet esse do-
ctore: & ad Tit: 1. cap. Oportet episcopū
sine crimine esse, & infra, amplectentem
eum qui secundum doctrinam est fide-
lem sermonem, Chriftost. & Teophil.

Nam

Nam qui neque cum hostibus dimicare, neq; captivum ducere omnem intellectum ad obedientiam Christi: neque suos consolari & adhortari & confirmare potest, pseudoEpiscopus est & infra. alias enim virtutes in alijs sub Episcopo constitutis inueniat aliquis, nimirum hospitalitatem esse & sobrium idq; genus alia.

Quod maxime verò Episcopum veluti characteribus quibusdam & signis exprimat, docendi munus est & facultas. Et Hieronimus ad Paulinum. Paulus Tito precipit, vt inter ceteras virtutes Episcopi quem breui sermone depingit, scientiam quoq; in eo eligat scripturarū. Idē super Ezech: 44.c Sacerdotis officium est docere populum. Cum ergò Ecclesiæ catholicæ communis sit sentus, docere populum esse Prælatorum officium: et id quoq; sacra scriptura (vt visum est) sæpius inculcet: docere autem non possit qui non personaliter residet (cum docere munus sit Personale) consequitur inde, Episcopos quibus diuino iure docere

cere populum est iniunctum, ad residen-
tiam personalem eodem iure teneri.
Præterea cum Paulus dicat : amplecten-
tem eum qui secundum doctrinam est fi-
delem sermonem, et Hieronimus, inter
ceteras virtutes Episcopi sciētiam quo-
que in eo eligit scripturarū. Nunquid
dicetur Episcopus doctor, quia eius vi-
carius est doctor ? aut dicetur castus &
sobrius, quia is quem substituit, his virtu-
tibus est insignis ? equidem nullo modo.
Ipsemet ergo oportet sit & doctor & stu-
diosus. Sicut enim Episcopus non est fu-
tor per hoc, quod pro sua familia futore
conducit, neque Principes seculares gym-
nasia constituētes, in quibus per cōducti-
cios doctores populi docētur, docēt, aut
sunt doctores, sic Episcopi quantumuis
per vicarios doceant non implent Chri-
sti preceptum, cum ipsi per se ipsos popu-
lum teneantur docere. Alias enim si do-
cere populum tantum esset de iure hu-
mano, cum tale ius possit variari et aufe-
ri, posset quidem Ecclesia esse, sine do-
ctore

store & omnino sine lege euangelica,
cum nullus alius præter ipsos Prælatos
iure diuino teneatur docere.

Prælati diuino Iure continue docere conuenit.

CAP: XV.

Epis copatus (vt ex parabola superius
adducta et ex diuo Paulo colligitur
1. ad Tim: 3 ca. Si quis Episcopatum de-
siderat, bonum opus desiderat) admini-
stratio quædam est ministeriorum Dei,
quæ in opere personali consistit. Inter
alia autem quæ hæc administratio con-
cernit, precipuum maximeque obseruân-
dum est ipsa doctrina, quæ pastus est ouî
um Christi. Hac enim translatione do-
ctrinam Euangelicam Spiritus Sanctus
voluit ostendere, vt significantius pasto-
ris curam exprimeret. Vt enim pastus
semper est ouibus necessarius et pastor
semper oues quocunq; ierint ducit, neq;
vlllo tempore deserit, pascendisq; eis sem-
per dat operam, ipsæ autem & in ouili
pastoris custodia indigent, sic doctrina
fidei

fidei sine qua impossibile est Deo place-
re, semper est necessaria. Sine mandato-
rum enim adimplerione, ad vitam æter-
nam impossibile est peruenire. Quomo-
do autem credent sine prædicante, cum
doctrinam fidei etiam qui ingenio pol-
lent, nequaquam a se qui possint? Om-
nes ergò maxime simplices & minores,
(qui cura rei familiaris, vxore et filijs alé-
dis intenti, minorem ad res spirituales se-
sum habent, quorum etiam in Ecclesia
maior est numerus) continua, & quan-
tum fieri potest sine temporis interca-
pine, pastoris doctrina indigent. Neq;
pastor debet ab opere docendi cessare:
ea quæ pertinent ad fidem et mores, soli-
cité eis inculcans. 2 ad Timot: 4 cap.
Predicaverbum instà oportuue impor-
tunè argue obsecra. Chriſo: & Teophil:
quid est oportuue importuue em pesti-
ue intempestiue, hoc est, nullum habeas
definitum tempus, semper tibi tempus
sit, non in pace & quiete, nec in Eccle-
sia tātum sedens, verūm & inter ipsa pe-
ricula

ricula, Hactenus Chrysostomus. Nisi enim doctrina indefinenter & continuè predicanda esset, non diceret Paulus. Insuper oportune, importune. Nullum enim tempus est ita intempestiuum ut illo non indigeant oues pasto, quapropter doctrina Evangelica semper est omnibus necessaria:

Mercenarius diuino iure residere tenetur.

CAP: XVI.

Mercenarius, ut inquit Christus Iohan: 10. cap. & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oues, et fugit, Chrysostomus. Homil. 49. super Ioannem. Pastoris verò exemplo, deceptores duos meminit, furem mactantem, & rapientem oues, & Mercenarium permittentem, neque defendentem comissas, non ergò abs re erit considerare pastoris virtutem & officium, mediū tenere inter extrema vicia, ut ceteræ virtutes tenent, quæ circa mediū consistunt. Mercenarius

rius si quidem deficit à pastoris virtute non in subeundo labore, nam ipse laborat, etiam si pretio locet operas suas, deficit tamē quia magis quæ sua sunt quàm quæ Iesu Christi sunt, querit. Vnde August: Tracta 46. super Iohan cap. 10.

Quis est ergò iste Mercenarius et culpabilis & necessarius? Sunt quidam Ecclesie prælati de quibus Paul. ad philipenses 2. cap: sua querētes nō quæ Iesu Christi. Quid est sua querentes? Non gratis Christum diligentes, non Deum propter Deum querētes temporalia commoda sectantes. Hæc quando amātur à Prælati, & propter hæc seruitur Deo, quis quis est talis, Mercenarius est, inter filios nō se computet. Qui autem sint Mercenarij Deus nouit, tamen ex operibus, vt de falsis prophetis dicit Christus, possumus eos cognoscere. Audite autem quia et mercenarij necessarij sunt, multi quippe in Ecclesia commoda terrena sectantes, Christum tamen predicant, & per eos vox Christi auditur, & sequuntur oues

rur oues, non mercenarium sed pastoris
 vocem per mercenarium, Audite mer-
 cenarios ab ipso Domino demōstratos.
 Scribæ (inquit) & Pharisei super cathe-
 dram Moyſi ſedent quæ dicunt facite,
 quæ autem faciūt facere nolite. hucusq;
 Auguſtinus. Hic obſeruandum eſt pro-
 prie Mercenarium dici, qui paſcit oues
 Chriſti vt ſe ipſum paſcat, vnde manife-
 ſtè colligitur talem mercenarium ad re-
 ſidentiam perſonalem teneri: alias Mer-
 cenarius non eſſet, qui per ſe ipſum non
 laboraret, & contra diuinam legem, om-
 nemq; iuſtitiam, Mercenarius non labo-
 rans mercedem laboris reciperet. Qui-
 cumque ergò Mercenarius ſiue condu-
 cticius ſit, ſiue ita dictus quia ſolum ob
 temporale lucrū miniſtrat, quem et me-
 rito improperat Auguſtinus, docêre at-
 que reſidêre tenetur. Videant iam Epi-
 ſcopi, vtrum eis de Euangelio liceat vi-
 uere, cum non anuncient Euangelium?
 Videant ſi Mercenarij maïori quam ipſi
 vinculo teneantur? Hoc quidem maxi-
 me pertur-

me perturbat Ecclesiam, quòd Prælati ignorant se esse, non dominos sed ministros Christi, & Dispensatores ministeriorum Dei. Nunquid ut operarios ad laborandum conducant ipsi verò ocio vacent, Prælati sunt constituti? quid intollerabilius hac incuria? quid animaduersione dignius? In hoc enim pastor bonus differt à mercenario, quòd ille amore virtutis, hic verò alicuius commodi, aut temporalis honoris gratia, oves pascit, siue ministrat. Cum igitur constet eum qui per se ipsum non pascit, neque pastorem Euangelicū, neque Mercenarium esse, ipse viderit si fur est aut latro mihi namque haud in expertum est nihil hac veritate esse verius.

Dogmatibus à Deo institutis nouiter tamen inuentis indiget Ecclesia.

CAP: XVII.

HAud dubium est multa latere in rebus à Deo creatis, quæ temporis suc-

ris successione inuenta sunt ab homini-
 bus, quæ tamen cum ab illis non facta
 sint, sed resecta, meritò inuentores rerû,
 & non creatores vocantur: Suntque be-
 nè meriti de Republica, quia ea rege-
 tes quæ abscondita erant, & quorum in-
 digebat Respublica, multa illi beneficia
 contulerunt. Nolle autem inuentis uti,
 quando fuerint Reipublicæ necessaria,
 aut etiam impedimento esse, ne occulta
 quibus ipsa indiget, à viris doctis inuesti-
 gentur, est contra iusticiam, & æquita-
 tem, qua bonum commune, priuato est
 præferendum. Hoc quidem videre licet
 in ipsa religione Christiana: latent enim
 Diuina misteria & secreta contenta in sa-
 cra scriptura, quæ quidem à sacris Docto-
 ribus, maxime à patribus, in Concilio le-
 gitimè congregatis, oppitulante Deo
 quotidie referantur. Vnde sicut ad hoc vt
 morbus curetur inuenta est medicina,
 quæ tamen non est ab homine (cum altis-
 simus de cœlo creauerit medicinam) ita
 & noua dogmata: non ab hominibus in-

E

stituta

stituta, sed pro varietate temporum ad-
modum necessaria, & contra insurgentes
hereses ab Ecclesia inuenta, quotidie pro-
ponuntur. Non enim erant tot dogmata
proposita ad credendum, antequam he-
reses instigante Demone pullularent,
postquam verò ortæ sunt hereses, contra
earum venena, salubrium Dogmatum
antidota oportuit apponere. Hinc est
quod plura nunc, quàm in primitiua Ec-
clesia, credenda fidelibus proponuntur.
Vnde egregius Doctor Augustinus li-
bro de fide & symbolo cap. 1. inquit. Sub
istis ergò paucis in symbolo constitutis,
plerique heretici venena sua occultare co-
nati sunt, quibus restitit & resistit Diui-
na misericordia, per spirituales viros, qui
fidem Catholicam, non tantum in illis
verbis accipere, & credere, sed etiam Do-
mino reuelante, intelligere atque cogno-
scere meruerunt. Hactenus Augustinus.
Heretici tamen veteri querimonia reso-
nant, dicentes: Apostolorum symbolum
fidelibus ad salutem sufficere: nec Eccle-
siam

stam posse deinceps, nouum fidei articu-
lum inuenire: neque alijs, præter illa quæ
exprimit scriptura, nouis dogmatibus
indigere. Idque imprimis asserunt, vt li-
berum sit illis suas hæreses seminare.

Prætextu namque symboli, in quo affir-
mant, nihil expresse contineri, quod eo-
rum aduersetur doctrinæ, & symbolum
destruunt, & ipsam Catholicam fidem.
Et quid aliud, Deum immortalem, senti-
endum est de illis qui apud Concilium ob-
summam eorum incuriam, veritatem in
iniustitia detinent, dicentes: determinân-
dum non esse: Prælatorum residentia sit
ne de iure diuino an non: neque illud o-
portere: cum à tempore Apostolorum
nunquam id fuerit definitum. Nonne
hæc vox est hereticorum? nonne execran-
dam eorum sapit Doctrinam? si enim
propter nouas hæreses noua dogmata
sunt definienda, quare propter morum
corruptelâ, abususq; Prælatorum, quod
cunque videbitur necessarium ad eorum
reformationem, non definire licebit,

E ij cum

eum ex eorum malis exemplis, & multarum hæreses occasionem sumpserint, & innumera mala, in populo Christiano grassentur? Bene de illis prophetauit Ezechiel 34. cap. Vnde pastoribus Israel qui pascebant semetipsos, nonne greges à pastoribus pascuntur, lac comedebatis, & dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor. Quis non videt hoc idem impletum in his Prælati Ecclesiæ, qui ut liberum sit eis genio indulgere, licet videant hæreses, & schismata quotidie excrescere, residentiam definire recusant.

*F*am verò dicant mihi Prælati, quid de nautis sentirent, si crebrescentibus undiq; circa nauim periculis, & hinc procella maris instante nauis disolueretur, illinc verò classis turcarum oppugnaret eos. Si inquam tunc temporis nauitas litigantes viderent, indubiumque vertentes, quis eorum teneretur et residere circa pupam, & clauum tenere, & interim pars eorum naufragio periret, alij verò à piratis cru-

crudelibus in prædā abducerentur: nonne eos stolidos delirosq; iudicarent? Videant ergò qui adepti sunt Ecclesiasticas dignitates, ne dum in Concilio de Prælatorum residentia dissident, & ipsi malè audiant, & ea quam in nautis impropèrant, temeritate arguātur. Interim enim quòd ipsi, vtrum residere teneantur, vertunt in dubium: quia nunquam eis de ouibus cura fuit, eas lupo rapit atq; dispergit.

Mea quidem sententia cum in re tam clara, tamq; omnibus necessaria, & controversia Ecclesiam scandalizet, & cunctatio periculum pariat, neminemq; fugiat, nisi sensu carentem, quotidie mala plurima, ex multorum Prælatorum augeri

incuria, non possum omnino non

credere, quin illi qui residentiam oppugnant, nolunt

intelligere, vt benè

intelligere, vt benè

agant.

* *

*

E ij De abo

De abrogandis LEGIBVS.

*Lex omnis iusta, sicut et omnis potestas
à Deo est* **CAP. I.**

ad Rom: 13. Ca

DOCTOR gentium, fontem & originem potestatum omnium manifestans sic inquit. Non est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo ordinata sunt. Chrysostomus, Quid dicis? Omnis ergò Princeps à Deo constitutus est? istud inquit nõ dico, neque enim de hoc aut de illo Principe sermo mihi nunc est sed de ipsa re. Ex hoc patet legem omnem humanam iustam à Deo esse. Non quòd hæc aut illa lex humana sit instituta à Deo, sed quòd ipsa rectitudo legis à Deo sit. Augustinus de libero arbitrio. Simul etiam te videre arbitror, in lege temporali nihil esse iustum atq; legitimum, quòd non ex hac lege æterna sibi homines deriuauerint. Cum ergò omnis pote-

Li: lib. 1. cap. 6

nisi potestas deriuetur à Deo, legem etiã
iustam, eiusque vim obligandi à Deo ema-
nare necesse est. Non enim potest lex ha-
bere vim obligandi, nisi ab aliqua pote-
state sit instituta. Et sic iuxta Paulum
qui potestati resistit Dei ordinationi resi-
stit. Hinc Christus inquit. Qui uos au-
dit me audit, & qui uos spernit me sper-
nit, qui autẽ me spernit, spernit eum qui
misit me. Hoc intelligere oportet tam
de prepositis Ecclesiasticis, quã de ipsis
secularibus potestatibus, de parentibus
quoque, & quibuscunque dominis. Ita
quod omnis obedientia, omnisq; inobe-
diẽtia in Deum est referenda. Quapro-
pter hinc licet aduertere, quãtam in ferẽ
dis legibus adhibere consultationẽ opor-
teat, cum homines qui publica autorita-
te funguntur, subditos suos, nõ tantum si-
bi, sed & Deo legibus ipsis deuinciant.

ad Rom. 13. c. 2

Luc. 10. cap. 2

*Sola Lex naturalis est inuariabilis suapte na-
tura.*

CAP. II.

Cum lex positua diuina à solo Deo
E iij abroga

abrogari possit, humana verò possit eti-
am ab homine, (nam is qui legem con-
dere potest, potest & abrogare) non pa-
rum interest, quo legis vinculo, humane
an diuinæ homines astringantur. Dixi-
mus autem abrogabilem esse legem di-
uinam (positiuam inquam, nō naturalē)
hoc ideo, quia cum propter bonū cōmu-
ne lex omnis statuatur, & tāta sit legis na-
turalis rectitudo, vt quarumcumque re-
gionum, & quorumcumque hominum
bono cōmuni semper expediat, semper
& vbique erit inuariabilis. Legem verò
diuinam positiuam variabilem esse, pre-
terit neminem, cum à Christo redempto-
re nostro lex vetus fuerit abrogata. Ex
pediebat quidem legem illam abrogari,
etiam si mala non esset, sed bene (dicen-
te scriptura, lex quidem sancta manda-
tum sanctum iustum & bonum) quoni-
am data fuerat vni tantū populo Iudeo-
rū, nec sicut Euangeliū quod & ipsi Isra-
elitico populo, & omnibus gentibus est
cōmune. Augu. de sermo. Domini in
monte.

Vnus

ad Rom. 7. ca

Lib. 1.

Unus tamen Deus per sanctos Prophe-
 tas & famulos suos, secundum ordina-
 tissimam distributionem temporum, de-
 dit minora præcepta populo, quem timo-
 re adhuc alligari oportebat, et per filium
 suum maiora populo, quæ charitate iam
 liberari conuenerat. Cum autem mino-
 ra minoribus, maiora maioribus dântur,
 ab eo dantur, qui solus nouit congruen-
 tē suis temporibus generi humano ex-
 hibere medicinam. hucusq; Augustin⁹.
 Quemadmodum enim ad morbos curā-
 dos inuenta est medicina: ita ad ordinan-
 dos mores & ad extirpāda vitia, lex om-
 nis est statuta. Sicut ergò singulis mor-
 bis propria atque obuians adhibenda est
 medicina, ita diuersis regionibus, diuer-
 sisque temporibus, & diuerso hominum
 statu, lex diuersa est statuenda. Augusti-
 nus: Et non noueram iustitiam veram
 interiorē, non ex consuetudine iudi-
 cantem, sed ex lege rectissima Dei om-
 nipotentis, qua formarentur mores re-
 gionum & dierum, pro regionibus & di-
 ebus

Lib: 3. confes
 Cap: 7

ebus, cum ipsa ubiq; ac semper esset, nō
alibi alia, neque alias aliter, secundum
quam iusti essent Abraham, Isaac & Ia-
cōb, Moyses & Daud, & illi omnes lau-
dati ore Dei, sed eos ab imperitis iudica-
ri iniquos, iudicantibus ex humano die,
& vniuersos mores humani generis, ex
parte moris sui metientibus, tanquam si
quis nescius in armamentis quid cuique
membro accomodatum sit, ocrea velit
caput contegi, & galea calciari, & mur-
muret quòd non aptè conueniat. Et in-
fra. Sic sunt isti qui indignātur, cum au-
dierint illo seculo licuisse iustis aliquid,
quòd isto non licet iustis, & quia illis ali-
ud precepit Deus, istis aliud pro tem-
poralibus causis, cum eidem iustiti-
æ vtrique seruierint, cum in vno homi-
ne, & in vno die, & in vnīs edibus vi-
deant, aliud alij membro congruere, &
aliud iam dudum licuisse & post ho-
ram non licere, quiddam in illo angulo
permitteri, aut iuberi, quod in isto iustè ve-
retur & vindicetur. Nunquid iusticia

varia

varia est & mutabilis? Sed tempora quibus presidet non pariter eunt, tempora enim sunt.

Propter multitudinis bonum, Lex est abroganda. CAP. III.

Pater misericordiarum & Deus totius consolationis, multociens, ut diuina scriptura commendat, rationem habuit multitudinis, legitur enim: Congregati ergo vniuersi maiores natu Israel, venerunt ad Samuelem in Ramatha, dixeruntque ei. Ecce tu tenuisti & filij tui non ambulant in vijs tuis, constitue nobis Regem, ut iudicet nos, sicut & vniuersę habent nationes. Et infra: Dixit autem Dominus ad Samuelem, audi vocem populi in omnibus quę loquuntur tibi, non enim te abiecerunt sed me, ne regnem super eos. Ecce israeliticus populus petit, ut modus administrandi Rempublicam variaretur, atque in administrationem regiam commutaretur. *1 Reg: 8, Cap:*
tem

tem populus peccauerit hoc petendo
necne, alia quaestio est, neque praesentis
speculationis est, eam nunc definire.

Quod vero Deus rationem habuerit mul-
titudinis, & populo Hebraeorum contra
consuetudinem moresque antiquos, no-
uam administrationem concesserit, est
compertum. Actuum etiam 15. cap.

Constat beatum Petrum adfuisse Con-
cilio, quod Hierosolimis congregatum fu-
it, ubi cum circa legalium obseruationem
controuersia esset exorta, & hinc popu-
lus gentium ad Christi religionem conuer-
sus, illinc vero multitudo seniorum Isra-
el legis aemulatrix perstrepuisset, Prin-
ceps Apostolorum Spiritus sancti solida-
tus iam fortitudine & fidei feruore suc-
census, rationem vtriusque multitudinis
habens, dixit. Nunc ergo quid tentatis
Deum, imponere iugum super ceruices
Discipulorum, quod nec patres nostri,
neque nos portare potuimus? Prouiden-
tissimum igitur beatus Apostolus his ver-
bis ad Iudeos & ad Gentiles respiciens,

graue

graue legis onus nulli hominum impo-
 nendū esse decreuit. Vt autē patres illi,
 Iudeorum bono consulerent, ne se Iudei
 propter communem victum à Genti-
 bus segregarēt, cū ex vtrisque vna Chri-
 sti Ecclesia esset edificanda, sub hac for-
 ma in illo celebratissimo Concilio sanc-
 uerunt. Visum est Spiritui sancto & no-
 bis, nihil vltra imponere vobis oneris,
 quàm hæc necessaria, vt abstinere vos
 ab immolatis simulachrorū, et sãguine,
 et suffocato, et fornicatione. Ex his qua-
 tuor, à quibus vterq; populus se abstinere
 debebat, duo illa videlicet suffocatū
 & sanguis, non quia mala erant, genti-
 bus fuerūt prohibita, (est enim licitum
 sanguinem & suffocatū comedere) sed
 ne Iudei odio Gentes haberent, abomi-
 narentur & earum vitarēt consortium.
 Quid ergò magnum faciet nunc Eccle-
 sia, si propter lucrãdos hæreticos & schi-
 smaticos, statutis aliquot abrogatis, no-
 ui quicquam obseruandum deinceps, si
 oportuerit iniungat catholicis, vt ex om-
 nibus

nibus fiat vnum ouile, & omnes habeant vnum pastorem?

Lex quæ non seruetur, satius est eam abrogari.

CAP. IIII.

ECclesiæ Prælati, maxime summus Pontifex, facultatem dispensandi habent, circa statuta illa, quæ humani & positiui sunt iuris. Dispensatio verò quæ est ab huiusmodi potestate, iusta est, dum adest rationalis causa: qua non existente tantum abest vt dispensatio sit iusta, vt magis sit in perniciem christianismi, iniusta quoque, & scandalosa. Hæc autem dispensatio iusta, particularis quedam abrogatio est legis vniuersalis, lege ipsa vniuersali in sua autoritate manente. Sunt autem inter alias quedam ecclesiasticæ leges, quæ parum aut nihil bono communi conducunt, cum harum facillimè quisque dispensationem obtineat. Vt gratia exëpli, Lex de illegitimis non ordinandis. Quis tamen ex illegitimis est,

est, qui à saeris ordinibus arceatur? aut
 cui legis huius dispensatio nunc tempo-
 ris denegetur? Huiusmodi ergò leges
 cum non seruentur, perinde sunt ac si
 non essent, satiusq; esset si omnino abro-
 garentur. Cum ergò dum postulat ra-
 tio, iusta dispensandi causa existēte, in ca-
 su particulari, non immerito lex abro-
 getur, cur ob multitudinē populorū nō
 abrogabitur vniuersaliter: cum iustior
 causa reperiatur in multitudine, ad abro-
 gandā, legē quam in vno aliquo inueni-
 ri possit ad dispensandum? Propter mul-
 titudinem ergò iuste est lex abrogāda.

*Propter hominum ingenia, leges expedit vari-
 are. CAP. V.*

CUm lex suapte natura, non pro-
 pter particulare bonum: sed pro-
 pter commune, vniuersaliter statuatur,
 contra legis naturam erit, si quod statu-
 tum est propter bonum commune, op-
 pugnet ipsummet bonum commune.
 sed aliquando accidit, quòd lex aut con-
 suetudo

suetudo quę vni regioni conuenit alteri magis nocet, & quę præterito tempore bono Reipublicę cõsulebat, iam nũc propter ingenia hominum, in bonũ eisdem Reipublicę non conducatur, cum minime homines in eodem statu permanent. Nisi ergò lex illa abrogetur, & cõsuetudo quę male pullulare iam incipit succidatur, oppugnabitur ipsum bonũ commune, quod maximum est inconueniens. Vnde quando multitudo populi est prona & inclinata ad aliquod opus quod solummodo malum est, quia humana lege prohibitum, tunc ratione multitudinis habita, debet abrogari lex illa, cum expediat bono communi. Hac verò lege abrogata, multitudo quę in opus vetitum antea nitebatur, sanctè & religiosè poterit erga illud opus se gerere. Verbi gratia: populi Germanici sunt proni & affecti ad communionẽ subtraque spetie, quę quidem de se mala nõ est, nisi quia propter aliquas causas iustas laicis est in Ecclesia latina prohibita.

Expedi

Expedit ergò, vt ratio multitudinis habeatur, & cum Germanicis populis dispensetur, vt sub vtraq; specie possint Sacramentum suscipere. Vt verò lex hæc abrogetur, iustior causa esse non potest, quã quæ nũc est, videlicet, propter tantę multitudinis bonum, cui si communicandi, sub vtraq; specie Ecclesia copiam fecerit, & sanctè Sacramentum suscipiet, & Ecclesiæ copulabitur.

Leges humanæ non sunt perpetuandæ.

CAP. VI.

QVamuis Leges humanę sint iustæ, & antiqua consuetudine roboratæ, non tamen ex hoc sunt perpetuandæ: quia legem humanam esse perpetuam & irreuocabilem, est contra bonum & æquum. Nam sicut pro bono & æquo in aliquo particulari euentu, melius est non seruare legem, quàm illam seruare: ita etiam pro multitudinis bono, melius est abrogare legem, quàm quod lex i-

F p̄sa

psa in sua autoritate permaneat. Deinde contra humanæ legis naturã est, quòd fit æterna & inuariabilis, cum ipsa non habeat intrinsecam rectitudinem. Ista verò legum humanarum varietas, & mutabilitas, sicut non arguit in legislatore, iniusticiam nec leuitatem (nam sapientis est mutare consilium) ita non arguit iniquitatem in lege. Aug. lib. de libero arbitrio 6. cap. Cũ ergò istæ duæ leges, ita sibi videantur contrariæ, vt vna earum, honorum dandorum populo tribuat potestatem, auferat altera : & cum ista secunda ita lata sit, vt nullo modo ambæ in vna ciuitate simul esse possint, num dicemus aliquam earum iniustam esse, & ferri minimè debuisse? nullo modo. Appellamus igitur istam legem, si placet temporalem, quæ quamuis iusta sit, commutari tamen per tempora iustè potest. Hęc August. Vnde manifestè colligitur, quòd pro diuersis temporibus, & diuersis regionibus, leges contrariæ possunt esse iustæ, & per cõsequens, rationes contrariæ propter

propter quas legislator & variat, & con-
 dit illas leges, possunt esse proculdubio
 iuste. Hæc autem rationes legum, vt & i-
 pse leges, ab eadem lege inuariabili, æter-
 naq; deriuantur. August. Hæc vicif-
 situdo temporalis, vt iusta esset, ex illa æ-
 ternitate tracta est. Et infra. Vtigi-
 tur breuiter æternæ legis notionem, quæ
 impressa nobis est, quantum valeo verbis
 explicem, ea est, qua iustum est, vt omnia
 sint ordinatissima. Hactenus August.
 Simili modo, eadem fide catholica in sua
 puritate manente prohibitio communi-
 candi sub vtraq; specie, potest suadente ra-
 tione pro tempore variari, nec quia pro-
 hibitio iusta fuit, ideò abrogatio huius pro-
 hibitionis erit iniusta, sicut nec rationes,
 quibus communicatio sub vtraq; specie laicis
 concedi potest, erunt iniustæ, quia ratio-
 nes quibus prohibita est, fuerunt iustissi-
 me, vtrumq; enim exigit, & postulat bo-
 num commune, quia hic modus commu-
 nicandi non est de se malus, neq; lege di-
 uina prohibitus, imò pro diuersis regio-
 nibus

ipsa in sua autoritate permaneat. Deinde contra humanæ legis naturam est, quod sit æterna & inuariabilis, cum ipsa non habeat intrinsecam rectitudinem. Ista verò legum humanarum varietas, & mutabilitas, sicut non arguit in legislatore, iniusticiam nec leuitatem (nam sapientis est mutare consilium) ita non arguit iniquitatem in lege. Aug. lib. de libero arbitrio 6. cap. Cū ergo istæ duæ leges, ita sibi videantur contrariæ, vt vna earum, honorum dandorum populo tribuat potestatem, auferat altera : & cum ista secunda ita lata sit, vt nullo modo ambæ in vna ciuitate simul esse possint, num dicemus aliquam earum iniustam esse, & ferri minime debuisse? nullo modo. Appellamus igitur istam legem, si placet temporalem, quæ quamuis iusta sit, commutari tamen per tempora iuste potest. Hęc August. Vnde manifestè colligitur, quod pro diuersis temporibus, & diuersis regionibus, leges contrariæ possunt esse iustæ, & per consequens, rationes contrariæ propter

propter quas legislator & variat, & con-
 dit illas leges, possunt esse proculdubio
 iustę. Hęc autem rationes legum, vt & i-
 pse leges, ab eadem lege inuariabili, æter-
 naq; deriuantur. August. Hęc vicif-
 situdo temporalis, vt iusta esset, ex illa æ-
 ternitate tracta est. Et infra. Vtigi-
 tur breuiter æternę legis notionem, que
 impressa nobis est, quantum valeo verbis
 explicem, ea est, qua iustum est, vt omnia
 sint ordinatissima. Hactenus August.
 Simili modo, eadem fide catholica in sua
 puritate manente prohibitio communi-
 candi sub vtraq; specie, potest suadente ra-
 tione pro tempore variari, nec quia pro-
 hibitio iusta fuit, ideò abrogatio huius pro-
 hibitionis erit iniusta, sicut nec rationes,
 quibus communicatio sub vtraq; specie laicis
 concedi potest, erunt iniustę, quia ratio-
 nes quibus prohibita est, fuerunt iustissi-
 me, vtrumq; enim exigit, & postulat bo-
 num commune, quia hic inodus commu-
 nicandi non est de se malus, neq; lege di-
 uina prohibitus, imò pro diuersis regio-
 nibus

nibus & temporibus, laudabiliter & religioſe Catholici, ſub vtraq; ſpecie communicarunt. Vnde qui leges humanas æternas & inuariabiles eſſe volunt, agunt contra bonum & æquum. Sicut Licurgus, qui vt leges ſuas perpetuaret, à populo impetrauit, ne quouſq; ipſe rediret, à quoquam abrogarentur. Hoc populus ſe facturum iureiurando promiſit, ipſe vero Licurgus abiens occidit ſe: hoc facto leges ſuas perpetuandas exiſtimans.

Ad conditorem legis, abrogatio legis expectat.
CAP VII.

CVicunq; natura legis vel ex ſupra dictis conſtiterit, operoſum non erit eidem conſequenter prædiuinare, tantam prudentiam, ſapientiamq; ad mutandas & abrogandas inutiles leges, & inimicas bono communi, eſſe in Principe neceſſariam, quantam recta poſtulat ratio ad leges iuſtas condendas. Sicut .n. iuxta beatum Auguſt. Regi licet in ciuitate

uitate cui regnat, iubere aliquid, quod neq; ante illum quisquam, neq; ipse vnquã iusserat, & non contra societatem ciuitatis eius obtemperatur, imò contra societate non obtemperatur. Genarale quippe pactum est societatis humanæ, obedire Regibus suis. Ita Ecclesia potest aliquid statuerè, quod nunquam fuit statutum, dum modo contra religionem non sit. Potest etiam propter multitudinis bonum, aliquod abrogare statutũ, quod hæctenus abrogatum non fuit, cum vtrũq; communi bono religionis Christianæ pro tempore possit conducere. Quæ autem leges & qua de causa sint abrogandæ, Aug. docet inquis. Epist 119. Miror sanè, quid ita volueris, vt de his quæ variè per diuersa loca obseruãtur, tibi aliqua conscriberem, cum & non sit necessariũ, & vna in his saluberrima regula retinenda sit: vt quæ non sunt contra fidem, neq; contra bonos mores, & habent aliquid ad exhortationem vitæ melioris, vbicunq; instituti videmus, vel instituta cogno-

scimus, non solum non improbemus, sed etiam laudando & imitando sectemur: si aliquorum infirmitas non ita impedit, ut amplius detrimentum sit. Si enim eo modo impediat, ut maiora studiorum lucra spectanda sint, quam calumniatorum detrimenta metuenda, sine dubitatione faciendum est, maximè illud quod de scripturis etiam defendi potest: sicut de himnis & psalmis cantandis, cum & ipsius Domini, & Apostolorum habeamus documenta, & exempla, & precepta. Pensanda sunt verba beati August. dum inquit. Si aliquorum infirmitas non ita impedit, ut amplius detrimendum sit: si .n. eo modo impediat, ut maiora studiorum lucra spectanda sint, quam calumniatorum detrimenta metuenda, sine dubitatione faciendum est. Cum ergò prohibitio communicationis sub vtraq; specie vniuerso populo Germanico, magnū afferat detrimentum, neq; maiora lucra, imo potius detrimenta maiora sperentur (hac enim de causa multi ab vnitae Ecclesiae sepa-

ęparantur) non dubium quin expediat
 Germanię populis, calicis vsum conce-
 dere: maxime, cum per interdictionem
 illā, fides non astruatur, nec per hanc con-
 cessionem, ipsa periclitetur. Stat enim cū
 vera fide catholica, vterq; modus cōmu-
 nicandi. Sequitur in preallegata Aug.
 Epistola. Quod autem instituitur præ-
 ter consuetudinē, vt quasi obseruatio Sa-
 cramenti sit, approbare non possum, eti-
 am si multa huiusmodi propter nonnulla
 rum vel sanctarum, vel turbulentarū per-
 sonarum scandala deuitanda, liberius im-
 probare non audeo. Sed hoc nimis doleo
 quia multa, quę in diuinis libris saluber-
 rima precepta sunt minus curantur, &
 tam multis præsumptionibus plena sunt
 omnia, vt graui⁹ corripatur, qui per octa-
 uas suas terrā nudo pede tetigerit, quā
 qui mētem vinolentia sepelierit. Omnia
 itaq; talia, quę neq; sanctarum scriptura-
 rū autoritatibus continentur, nec in con-
 cilijs Episcoporum, statuta inueniuntur,
 nec consuetudine vniuersę Ecclesię ro-

borata sunt, sed diuerforum locorum di-
uersis moribus innumerabiliter varian-
tur, ita vt vix aut omnino nunquam inue-
niri possint causæ, quas in eis instituendis
homines secuti sunt, vbi facultas tribui-
tur, sine vlla dubitatione refecanda existi-
mo. Quamuis enim neq; hoc inueniri
possit, quomodo contra fidem sint, ipsam
tamen religionem (quam paucissimis &
manifestissimis celebrationum Sacramē-
tis misericordia Dei esse liberam voluit)
seruilibus oneribus præmunt, vt tolerabi-
lior sit conditio Iudeorum, qui etiam si
tempus libertatis non agnouerint, lega-
libus tamen sarcinis, non humanis præ-
sumptionibus subijciuntur. Sed Ec-
clesia Dei inter multam paleam, multaq;
zizania constituta, multa tolerat, & ta-
men quæ sunt contra fidem, vel bonam
vitam non approbat, nec tacet, nec facit.
Hæc Augustinus. Quis sanctissimi hu-
ius viri summam diligentiam, curamque
indagandæ veritatis non laudet? quis eã
non commendet? quis demum eam non

emulari exoptet? Credamus ergò per-
 uigilantissimo Doctore Augu. & asser-
 tionis (quam hucusq; per duxi) veritatem
 clariorem luce pomeridiana videbimus.
 Illam verò sententiam, quæ catholico ani-
 mo nunquam sedit (qua asseritur huma-
 nas leges omnino esse abrogandas) erro-
 neam incunctanter affirmit, cum ve-
 rissimum sit, præter legem diuinã
 & naturalem, religioni Chri-
 stianæ, sicut & Reipub. ci-
 uili leges iustas esse
 perquam ne-
 cessarias.

F

v

Quo-

Quomodo pro di VERSITATE TEMPO- rum expediat; sacratissimam Eucharistiam administrari.

*Laicos communicare sub utraque specie non
est contra fidem catholicam.*

CAPVT I.

OMnibus (qui Ecclesiæ catho-
licę sanctiones sanctissimas non ig-
norant) exploratum est satis: communio
nem sub vtraq; specie Ecclesiam nunquã
damnasse, sicut nec illam quæ sub vna fit
tantum specie: vtranq; enim istarum,
aut pro diuerso personarũ statu, aut con-
suetudine ecclesiarum laudabili, appro-
bavit. De communione namq; quæ fit
sub vtraq; specie, satis id constat, cũ Chri-
stus redemptor noster Apostolis omni-
bus in vltima cœna corpus suum atque
sanguinem sub vtraq; specie tradiderit.
Diuus etiam Paul, ostendit apertè, vtrã
que spe

que speciem populis ministratam. Inde etiam est, quod consuetudo hæc inoleuit in ecclesijs Græcorum, & vsq; in præteritum diem Ecclesie non contradicente seruatur. Communio verò sub vna specie, quæ etiam in diuina autoritate fundatur: non immerito propter iustas & rationabiles causas à generalibus Constantiæ et Basileæ concilijs sanctissimè est approbata. hinc est quod in Ecclesia latina viguit consuetudo laudabilis communicandi sub vna specie. Quod autem consuetudo hæc fundetur in scriptura diuina patet. Duo enim Discipuli in Emaus Castello Christum inuitantes, sub vna tantum specie communicarunt. Cognouerunt enim eum, inquit scriptura, in fractione panis. Quæ verba exponens Theophilus dicit. Insinuatur autem & aliud quidem, nempe quod oculi eorum, qui benedictum panem assumunt, aperiuntur vt agnoscant illum, magnam enim et indicibilem vim habet caro domini. Et in lib. actorum. Erant autem perseverantes in

Luc. 24.

tes in doctrina Apostolorum, & commu-
nicatione fractionis panis. Et eodem lib-
ro. Vna autem sabbati cum conuenisse-
mus ad frangendum panem. Ecce tria
loca sacræ scripturæ, in quibus de sola pa-
nis specie fit mentio, de vini autem spe-
cie, nullum ibidem verbum habetur,
Hinc fit, quòd illi qui communionē sub
vna specie damnant, iustè ab Ecclesia ca-
tholica, habentur tanquā hæretici, quia
ea reprobant, quæ ab Apostolis et à Chri-
sto sunt tradita, et per tot secula à catholi-
cis approbata & recepta. Eis etiam, qui
contra laudabilem Ecclesiæ consuetudi-
nem volūt cōmunionem sub vtraq; spe-
cie introducere, nō immerito potest Ec-
clesia schismatis notam inurere. Qua
propter qui sub panis tantum specie cō-
municat, precepti de communicando
non est transgressor, sed verissimè adim-
plet illud; cum CHRISTVS & eius
Apostoli, & sub vna specie & sub dua-
bus hoc sacramētum tradiderint. Licet
enim CHRISTVS sub duabus specie-

ebus

bus Euchristiam instituerit, quia tamē
 totus **CHRISTVS** in vtrauis specie, &
 in qualibet vtriusque speciei particula
 continetur, totumq; **CHRISTVM** su-
 mit: & tantam gratiam consequitur, qui
 sub vna specie communicat, quantā qui
 communicat sub duabus: Ecclesia vbi
 communio sub panis tantum specie est
 in vsu, sanctè & religiosè sacerdotibus
 precipit, vt laicos nō alio modo cōmuni-
 cent: tum propter sacramenti reueren-
 tiam, tum etiam propter fidei veritatem
 ne populus erret opinando, aliud conti-
 neri in vini, & aliud in panis specie: cum
 secundum fidem verum **CHRISTI** cor-
 pus (cui mors vltra non dominabitur)
 simul cum sanguine sub qualibet specie
 contineatur. Deinde quia frequens po-
 pulus non potest calicem sumere sine
 effusionis periculo, quod maximè vitan-
 dum est in hoc augustissimo sacramēto.
 Nec abhorret à vero hoc à Christo & ab
 Apostolis cautum, dum sub vna specie
 ministrabant hoc sacramentum. Sacer-
 dotes

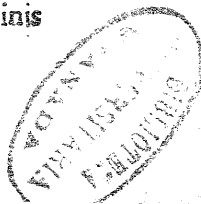
dores verò ad quos munus pertinet consecrandi, & quibus non licet vnam speciem sine altera consecrare, contra religionem agerent, si dum consecrant, vtrâq; speciem non lumerent, cum CHRISTVS sic instituerit, & hætenus Ecclesia catholica semper modum hunc obseruauerit. Quoniam autè à tempore Apostolorum, varia fuit traditio, variaq; consuetudo ministrandi populis hoc sacramentum, standum est patrum & generalis Concilij iudicio, nec plus sapere, iuxta Pauli sententiam, q̄; oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.

Quibus aut quando, iuste denegari concediue potest communio sub vtraq; specie.

CAPVT. II.

CVm ex his quæ superius sunt adducta nulli sit dubium quin communio sub vtraq; specie prohibita non sit tanquam mala: sed vel quia laici non reuerenter sumebant, reuerendum hoc et admirabile sacramentum: aut quia minime

nime rectam fidem habebant nō creden-
tes totum CHRISTVM sicut sub vtra-
q; ita sub vna quāq; specie cōtineri: aut
quia sub vna specie communicantes, nō
tantam gratiam consequi se credebant,
quātam si sub vtraq; speciesumerent sa-
cramentum: aut deniq; quia communi-
cantes sub vna specie, falso opinabantur
se preceptum non adimplere. Ideò si ac-
cedentes cum debita reuerentia ad cali-
cis sumptionem, habeant fidem rectam
iuxta communem sensum Ecclesiæ, tan-
tum abest vt sacræ scripturæ aut religio-
ni christianæ repugnet, eis sub vtraq; spe-
cie tradere sacramentum, vt etiam diui-
næ scripturæ & ipsi religioni Christianæ
sit consonum. Quapropter expediret vt
Ecclesia saluti fideiū consulens, eos qui
circa religionem variant ad suam vnita-
tem, tanquam pia mater, adduceret, & in-
firmos charitatis visceribus obfirmaret,
& sic ecclesijs Germaniæ concederet, vt
laicis petentibus aut sub vna specie aut
sub duabus sacramentum corporis &
sanguinis

sanguinis CHRISTI, libere à sacerdotibus posset administrari : dū modo communicaturi credant indubitanter, totum contentum in hoc sacramento, vtroque modo à fidelibus sumi, eandemq; gratiam consequi eos qui hoc aut illo modo communicant:& deniq; vtroq; modo illud adimpleri preceptum : Amen amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinē, non habebitis vitā in vobis : cum is qui sub vna specie sumit diuinum hoc sacramentū, ita fiat particeps corporis & sanguinis CHRISTI, sicut qui illud sub vtraq; specie sumit.

Pietati ecclesie congruit, ut à fidelium communicatione non separet eos qui sub vtraq; specie communicant.

CAP. III.

IAm non ad eò opus est nervos intellectus intēdere, vt nō possit quis intelligere, etiam si vel primoribus labijs sacras literas degustauerit, quòd disonāria communionis non dissoluit consonantiam fidei

am fidei : hoc enim facili negotio ex fu
 pra dictis poterat colligi : sed adhuc id-
 ipsum denuo sic potest ostendi. Ad hoc
 usq; tēpus, populis Gręcorum sub vtra-
 q; specie administrata est Eucharistia, &
 nunquam fuit controuersia inter eccle-
 siam Latinam & Gręcam circa consue-
 tudinem istam : nec Gręcis à sacris con-
 cilijs fuit aliquando interdicta : patet er-
 gò talem consuetudinem & modum cō-
 municandi, vnitatem fidei non impedi-
 re. Omitto errorem dicentium, commu-
 nionem sub vtraq; specie esse populis de
 necessitate salutis, hunc enim ego & ore
 & corde, execror, abominor & detestor,
 qui vtrum sit verum nec ne illum esse
 Gręcorum vt fertur, in presentia non di-
 sputamus, nunc enim alia res agitur : ni-
 mirum verissimū esse, quòd Ecclesia ob
 ob solam hanc consuetudinem, hæresis
 aut schismatis crimen, nuquam impegit
 Gręcis. Ad hæc: doctissimi atq; sanctissi-
 mi viri, tam Gręci quàm Latini de hac
 re ex professo facientes sermonem, nun-

G quam

quam asseruerunt, diuersum modum cō-
municandi vnitatem fidei oppugnare, cū
tamen ex eorum doctrina constet, non
tantum Græcos sed & Latinos vtroque
modo Sacramentum hoc suscepisse. Cum
ergo vna fides Catholica, varium com-
municandi modum non respuat sed ad-
mittat, congruentissimum & decentissi-
mum est Ecclesiæ; vt ob solam commu-
nionem sub vtraque specie, Germanos
non separet à communionem fidelium, nec
eos ob causam eamdē vt schismaticos de-
inceps enunciet, sed exemplo Christi sub
alas suas, vt gallina, pullos dispersos ma-
ximopere labore colligere: Quòd verò
propter illa quæ fidem non variant, po-
puli non sint separandi ab vnitatem fide-
lium, facile est ex antiquis doctoribus do-
cumenta (quæ huic assertioni faciant fi-
dem indubiam) colligere. Legitur enim
in historia Ecclesiastica Eusebij: quòd dis-
sentientibus Ecclesijs Asiæ ab Ecclesia
Romana: Victor Romanæ Ecclesiæ E-
piscopus, pertinacius agens, passim totius
us Asiæ

Lib: V. Cap:
XIII.

us Aſiæ ac vicinarum Eccleſiarum Ec-
 cleſias à communionis ſocietate abſcin-
 dere nititur tanquam in hæreſim decli-
 nantes, & literas mittit, quibus omnes
 ſimul abſque diſcretione ab Eccleſiaſti-
 co federe ſegregaret. Sed hoc non om-
 nibus placebat Epiſcopis, quim potius
 è contrario ſcribentes ei iubebant, vt
 magis quæ pacis ſunt ageret & concor-
 diæ atque vnitati ſtuderet. Denique ex-
 tant etiam ipſorum literæ, qui aſperius
 obiurgant Victorem, velut inutiliter
 Eccleſiæ commodis conſulentem. Nam
 & Hireneus, cū cæteris quibus præerat
 Galliarum Epiſcopis, ſcribens confir-
 mat quidem, vt in dominica die Retu-
 rectionis Domini myſterium celebretur,
 Victorem tamen arguit quòd non
 recte fecerit abſcindere à corporis vni-
 tate tot & tantas Eccleſias Dei, quæ mo-
 rem ſibi antiquit⁹ traditum cuſtodirent.
 Sed et de multis alijs commonet per hæc
 verba. Non ſolum inquit de die Paſche
 agitur controuerſia, ſed & de ipſa ſpe-

cie ieiuniorum. Quidam enim putant,
vno tantum die obseruari debere ieiuni-
um, alij duobus alij vero pluribus: non-
nulli etiam quadraginta ita vt horas di-
urnas nocturnasque computantes, diem
statuant. Quæ varietas obseruantia non
tunc primum, neque nostris temporibus
coepit: sed multo ante nos, ex illis (vt o-
pinor) qui non simpliciter quòd ab ini-
tio traditum est tenentes, in alium mo-
rem, vel per negligentiam vel per impe-
ritiam post modum decidere. Et tamen
omnino omnes isti etiam cum in ob-
seruantia variarent, inter seiplos & pa-
cifici fuerunt semper nobiscum & sunt:
nec disonantia ieiunij fidei consonanti-
am rupit. Post hæc inserit etiam histori-
am quandam quæ pro sui oportunitate
nec à nobis debet omitti. Denique ait:
& illi omnes ante Soterem presbiteri
qui Ecclesiæ (cui tu nunc præes) sacer-
dotiū tenuerūt Anicetum dico & Pium
Hyginumque & Telesphorum & Xy-
stum, neque ipsi ita tenuerunt neque hi
qui

qui cum ipsis erant, & tamen cum ipsi
 ita non obseruarent, pacem semper ha-
 buerunt cum illis Ecclesijs quæ hunc
 obseruantiaem morem tenebant: cum utri-
 que & ipsis contrarium videretur quod
 non etiam cæteri similiter obseruarent.
 Nunquã tamen ob hoc repulsi sunt ab
 Ecclesiæ societate, aut venientibus ab
 illis partibus non sunt suscepti, imò po-
 tius & omnes presbiteri qui fuerunt ante
 te, omnibus semper qui non ita obser-
 uabant presbyteris Ecclesiarum, Eu-
 charystiam solenniter transmittabant.
 Beatus autem Policarpus cum ad vr-
 bem Romam venisset sub Aniceto, cum
 que de alijs nonnullis parum quid ha-
 buissent inter se statim tamen coisissent
 in pace, de hac questione ita egerunt vt
 non vnusquisque sententiam suam ob-
 stinata contentione defenderet. Neque
 enim aut Anicetus Policarpo suadere
 poterat, vt non obseruaret ea quæ no-
 uerat Ioanem discipulum Domini no-
 stri, vel cæteros apostolos, cum quibus

G iij semper

semper fuerant obseruasse; neque rur-
sus Polycarpus Aniceto persuasit, ea de-
serere quæ ille dicebat, à se maiorum mo-
re seruari. Cumque hæc ita inter se ha-
buissent, cõmunicarunt sibi inuicem; ita
vt concederet Anicetus Polycarpo eti-
am sacerdotali ministerio honoris dum
taxat contemplatione perfungi, & ita
ab inuicem plena fide, pace integra &
firma charitate discedunt, vt omnes Ec-
clesiæ siue quæ ita de Pascha, siue quæ
non ita obseruarent, inter se tamen cõ-
cordiam custodirent. Hæc Ireneus a-
gens, nominis sui opus pacem videlicet
Dei Ecclesijs concilians scribit; & non
solum Victori sed & diuersis Ecclesia-
rum rectoribus, similiter per Epistolas
asserit, quòd nulla pro hac questione
in Ecclesijs Dei dissensio debeat obori-
ri. Hactenus Eusebius. Vbi inter
alia notatu digna debent tria considera-
ri. Primum, quòd Ireneus & cæteri
Episcopi arguerint Papam Victorem,
propterea quòd separauit à sua commu-
nionc

none plures Ecclesias, non hæresis causa, quod alij prædecessores eius non fecerunt. Eodem ergò modo cum antiqui patres, communicantes sub vtraque specie, à communionem fidelium non separauerint, aut talem consuetudinem vicio dederint, imò potius aprobauerint, non expediet Ecclesiæ ob solam hanc causam, Germaniæ populos à communionem fidelium separare. Secundum, quòd illæ omnes Ecclesiæ inter se veram pacem seruabant, licet in Paschæ celebratione minime vt visum est, conuenirent. Sic ergo expediet Ecclesiæ, vt qua potuerit diligentia fiat, ne varius communicandi modus, charitatis pacem abruptum, sicut nec olim veram concordiam abruptum. Tertium, quòd Aniceto Policarpo suadere non poterat, neque Policarpus Aniceto; ita & istis qui sub vtraque specie communicant, suaderi non poterit vt hanc communicandi deserant consuetudinem, cù satis sibi persuasum habeant, illam (vt verum est) contineri

in sacra scriptura, & tam à Græcis Ca-
tholicis, quam etiam à Latinis, olim ob-
seruatam fuisse. Quapropter expediet,
vt Germanis qui tam solícite calicis v-
sum desiderant, Ecclesia copiam faciat,
vt sub vtraque specie Sacramentum possit
suscipere. Augustinus etiam, post-
quam diuersum Ecclesiarum morem cir-
ca sabbati ieiunium retulit, subiungit.
Quod si responderetur hoc docuisse Iaco-
bum herosolimis, Ephesi Ioanem, cæ-
terosque alijs locis quod docuit Romæ
Petrus, id est, vt sabbato ieiunetur: sed
ab hac doctrina terras cæteras deuiasse,
atque in eam Romam steterisse: & è con-
trario refertur, occidentis potius aliqua
loca in quibus Roma est non seruasse
quod apostoli tradiderunt, Orientis ve-
ro terras vnde cœpit ipsum euangelium
prædicari, in eo quod ab omnibus simul
cum ipso Petro apostolis traditum est,
ne sabbato ieiunetur, sine aliqua varie-
tate mansisse. Interminabilis est ista con-
tentio, generans lites, non finiens quæ-
stionem.

Sit

Sit ergo vna fides vniuersæ quæ vbique dilatatur Ecclesiæ tanquam intus in mēbris, etiam si ipsa fidei vnitas quibusdam diuersis obseruationibus celebretur, quibus nullo modo quod in fide verum est impeditur. Omnis enim pulchritudo filiæ regis intrinsecus, illæ autem obseruationes quæ varie celebrantur in eius veste intelliguntur. Vnde ibi dicitur, in fibrijs aureis circumamicta varietate: sed ea quoq; vestis ita diuersis celebrationibus varietur, vt non aduersis contentionibus dissipetur: Hac tēnus August. Iam ergo vnde deflexit, eo reuertatur oratio; cum diuersitas communicandi illud quod in fide verum est non impediatur, & intus in membris maneat vna fides Ecclesiæ, non erit indecens, si fidei vnitas diuersis circa Communionem obseruationibus celebretur. Subscribit & huic sententiæ sanctissimus egregiusq; Doctor Ambrosius, qui de Sacramentis Libro 3. Cap. 1. pertractans antiquum morem, secundum quem Sacerdotes lauabant

G v bant

bant pedes denuo baptizatis, sic ait. Accendisti de fonte quid secutum est? audi sti lectionem succinctus est Sacerdos, licet enim Prelbyteri fecerint, tamē exordium ministerij à summo est Sacerdote. Succinctus inquam summus Sacerdos, pedes tibi lauit, quid istud misterium? au disti vtique, quia Dominus cum lauisset Discipulis alijs pedes venit ad Petrum, & ait illi Petrus, Tu mihi lauas pedes? hoc est, tu Dominus seruo lauas pedes, vide omnem iustitiam, vide sanctificationem, Nisi lauero inquit, tibi pedes non habebis mecum partem. Non ignoramus, quòd Ecclesia Romana hanc consuetudinem non habeat, cuius typum in omnibus sequimur & formam, hanc tamen consuetudinem non habet, vt pedes lauet. Vide ergò, fortè propter multitudinem declinauit, sunt tamen qui dicant & exculare conentur, quia hoc in misterio faciendum est, non in baptisma te, non in regeneratione: sed quasi hospiti pedes lauandi sint, aliud est humili-
tatis

46
ratis, aliud sanctificationis: Deniq; audi,
quia misterium est & sanctificatio. Nisi
lauero tibi pedes, non habebis mecum
partem. Hoc ideo dico, non quod alios
reprehendam, sed mea officia ipse com-
mendem, in omnibus cupio sequi Eccle-
sia Romanam. Sed tamen & nos homi-
nes sensum habemus, ideo quod alibi re-
ctius seruetur, & nos recte custodimus,
ipsum sequimur Apostolum Petrum, ip-
sius inheremus deuotioni, ad hoc Ec-
clesia Romana quid respondet? utiq; ip-
se autor est nobis huius assertionis Pe-
trus Apostolus, qui Sacerdos fuit Eccle-
siae Romanae, haecenus Ambrosius. Ec-
ce ut haec Ecclesiae columna, consuetudi-
nem illam (quae apud multas Ecclesias
magni momenti erat) se recte seruasse
fateretur, licet Ecclesia Romana (cuius ty-
pum in omnibus sequebatur & formam)
ob aliquam causam, eandem non custo-
diret. Hoc autem Pontifex tantus non
faceret, si illa Ecclesiarum consuetudo
diuersa, unitatem scinderet fidei: sic ita-
que di

que diuersus modus communicandi, nō
scindit fidem Catholicam, cum fidelium
populorum existentium intra gremium
Ecclesiæ, quidā verè Catholici sub vna,
quidam verò sub vtraq; specie commu-
nicauerint. Oportebit ergò populis, qui
vtranq; speciem sumere peroptant con-
sulere, eisq; liberè talem vsum concede-
re. Maximè cum sint quamplurimi, qui
hoc vnico detinentur errore, quique pe-
dibus Ecclesiæ subditi, quicquid alias in-
iunctum illis fuerit, brachijs extensis ac-
cipient. Secus verò timendum est, ne in
alios prolabantur errores. Deniq; acce-
dit ad hoc, quòd nullum periculum im-
minet, si petentibus vsus Calicis conce-
datur, maximum verò bonum, si non de-
negetur, speratur.

*Expedi Ecclesiæ quibusdam propter inobedi-
entis periculum, Calicis vsum concedere.*

CAPVT. IIII.

Quam facile primo homini
fuerit Deo in omnibus obedire, ne-
minem

minem preterit, cum in statu illò innocen-
tiæ, in quo ignorantia nõ excecabat, nec
inordinata concupiscentia vrgebat, iope-
rosum non esset ei complere mandata di-
uina. Accessit ad hoc, quòd & ipse De-
us faciliorem obedientiam reddidit, quã
do enim Adæ esum fructus vnus ligni
prohibuit, ei vt de omnibus ederet mise-
ricorditer est largitus. Post peccatum ta-
men Adæ, quam difficile sit obedire, il-
lum latet, qui neq; Deum nouit in celis,
neque hominem superiorem in terris.
Impedimento enim nobis est, nõ solum
ignorantia, sed etiam concupiscentia.
Ideò legum abrogatio fieri multoties ex-
pedit, etiam si leges nõ sint iniustæ, pro-
pter solam populi inobedientiam, niti-
tur enim semper inuetitum populus.
Ad rem ergò deueniendo, cum populi
germanici propter suam infirmitatem,
ea concupiscant quæ sunt ab Ecclesia,
prohibita, videlicet, Communionẽ sub
vtraq; specie, neq; possint ad vnitatem
catholicæ Ecclesiæ reduci, nisi illis hoc
liberè

liberè concedatur, expediet sine dubio
statutum hoc, de non communicando
sub vtraq; specie abrogari, idq; illis piè
concedere, quod neq; est contra fidem,
nec contra bonos mores: vt in omnibus
alijs, subditi obediant Ecclesiæ, maximè
cum summus Pontifex, non urgente ne-
cessitate, dignitate prouectis, vtriusque
speciej vsus non semel concesserit, mul-
tisque ob suam deuotionem ipsemet v-
tranq; speciem porrexerit.

Solis adultis administranda est Eucharistia.

CAPVT. V.

OMnibus est in confesso lau-
dabilem consuetudinem, nedum le-
gem interpretari, legisq; vim obtinere,
sed etiam eam abrogare & omnino abo-
lere posse. Quapropter id quod de legi-
bus abrogandis est dictum, & de tali con-
suetudine prorsus oportet intelligi, Est
namque discrepante nemine, variabilis
consuetudo, variariq; debet, dum ratio
postulat

postulat & expedit bono communi.
 Consuetudo enim quæ olim laudabilis
 fuerat, potest iam nunc abusus vitupe-
 rabilis esse: Deinde sicut lex abrogata,
 non iam habet vim obligandi, ita nec cõ
 suetudo contra veritatem rationemque
 militans est sequenda. Verbi gratia, al-
 legat quis quarundam Ecclesiarum anti-
 quam consuetudinem pro communican-
 dis paruulis, & ex ea, oportere, subin-
 fert, vt nunc etiam paruuli Eucharistiæ
 Sacramentum suscipiant. Sed conse-
 cutioni huic minimè est annuendū: con-
 stat enim consuetudinem illam non lau-
 dabilem, imo potius abusum fuisse: pro-
 ptereaq; veritate elucescēte, et vires amis-
 sit & rationabiliter est abrogata, necesse
 enim est, vt Isydorus inquit, vsus cedat
 auctoritati & prauum vsus ratio vincat,
 August. Itaq; veritate manifestata, ce-
 dat consuetudo veritati. Et quidem ma-
 nifesta veritas est, quòd Christus instituit
 Sacramentum corporis & sanguinis
 sui, sub speciebus panis & vini: sed hic ci-
 bus

*Lib. 6. de bapt.
 contr. don.
 Cap. 37^a*

bus & potus, non est eorum, qui pro ei-
bo & potu, adhuc vtuntur lacte, vt sunt
paruuli baptizati. Quòd si quis dixerit.
Saltem paruulis qui sunt ablactati, & ci-
bo iam vtuntur & potu esse dādum hoc
Sacramentum. Nec hoc ipsum est admit-
tendum : cum nulla ratio, aut scripturæ
autoritas bene intellecta conuincat.
Nec enim ætas quæcuiq; sufficiet, vt di-
gne quis possit sumere, tremendum hoc
Sacramentum, sed rationis vsus est ma-
xime necessarius, vt digne comunicās
dijudicet corpus Domini. Vnde ex
institutione Sacramenti Eucharistiæ, ex-
cludūtur paruuli ab eius sumptione : nā
ad digne comunicandam, nō satis est,
sumere Sacramentum, nisi etiam suma-
tur sacramentaliter, hoc est, quòd illi qui
comunicant, habeant iam vsus ratio-
nis : qua per fidem, Eucharistiam pos-
sint à pane communi & usuali discernere.
Etenim hoc est panem illum, qui ca-
ro Christi est, manducare. Cum ergò
non sit pro paruulis institutum hoc Sa-
cramen-

eramentum, proculdubio non est illis ad salutem simpliciter necessarium: & sic quotiescunque sacra scriptura, necessitatem huius Sacramenti declarat, vt Ioan: 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis &c. non ad baptizatos omnes: sed ad eos tantum, qui ad vsum rationis iam peruenerunt, est dictum. Paruulis enim sufficit Sacramentum Baptismi, per quod regenerantur in CHRISTO, quod quidem vt paruuli dignè suscipiant, sufficit eis, fides Ecclesiæ: si nati iam sint vt de-
 nuo possint renasci: hoc enim ex institutione Sacramenti huius exigitur.

Vnde renati paruuli, & fideles sunt, & ex Deo nati filij Dei, quod si filij & heredes.

Quapropter sic discedentes, vitam consequentur æter-

nam.

De Hereticis re- CIPIENDIS.

*Heretici ab Ecclesia non sunt reci-
piendi sine pœnitentia. CAP. I.*

Satis liquet ex Apostolorum antiquorumque patrum traditione, Ecclesiæ aditum hereticis intercludendum non esse, sed ad eam misericorditer esse recipiendos. Cum verò ob heresim atque schisma ab vnitatē Ecclesiæ Catholicæ sint ipsi diuisi, minus est, si sui erroris palinodiam recantent, vt reuniri possint Ecclesiæ: nisi etiam studeant errata per penitentiam corrigere. Hanc doctrinam nos ex verbis Redemptoris nostri, Math. 9. cap. possumus sufficienter colligere. Ait enim: Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. De inde sententia hæc, acerrimum illū propugnatorem heresum Augustinum non latuit,

latuit, qui in lib. de vnitate Ecclesiæ ca.
 19. sic inquit: Veniens itaque Hæreticus
 vt Catholicus fiat, errorē corrigat pro
 prium, nō violet Christi Sacramentum,
 accipiat vinculum pacis, quod non habe
 bat: sine quo prodesse nō poterat bap
 tisma quod habebat. Modum autem quem
 Ecclesia debet tenere in recipiēdis hæ
 reticis: satis vbi supra Seruator noster ex
 pressit, dum dixit: ad pœnitentiam. O
 mnes enim verè pœnitentes sunt ad Ec
 clesiam recipiendi. Aug. etiam libro illo
 præallegato, hoc idē his verbis testatur.
 Lege ergò mihi quemadmodum Chri
 stus suscipi iusserit eos, qui ab Hæreticis
 transire ad Ecclesiã volunt: hoc apertè
 atq; euidenter, nec ego lego neq; tu. Et
 infra. Nunc verò cum in scripturis non
 inueniamus aliquos ad Ecclesiam transi
 se ab hæreticis, & sicut ego dico aut sicut
 tu dicis esse susceptos: puto si aliquis sa
 piens extitisset, cui Dominus Iesus testi
 monium perhibet, et de hac questione cō
 suleretur à nobis, nullo modo dubitare

H ij debe

deberemus, id facere quod ille dixisset: nè non tam ipsi, quàm Domino Iesu Christo, cuius testimonio commendatur, repugnare iudicaremur. Perhibet autem testimonium Christus Ecclesiæ suæ. Ecce Euangelium, lege ubi ait: Lucæ 24. (Oportet Christum pati, & resurgere tertia die, & prædicare in nomine eius pœnitentiam, in remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Quomodo ergò suscipit ista Ecclesia per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Remotis omnibus ambagibus & tergiversationibus: sic suscipiendus est. Hactenus Aug. Deinde quamuis heretici omnes per pœnitentiam recipiendi sint ad Ecclesiam: differenter tamen, vt docet beatus Aug. lib. de vnico baptismo contra Pecilianum cap. 12. Nec illud sine distinctione præterimus, vt humiliorem agant pœnitentiam, qui iam fideles Ecclesiam Catholicam deseruerunt, quàm qui in illa nondum fuerunt. Heretici quidem in Ecclesia

clesia similes sunt illis qui in ciuitatibus
 seditionem mouent: qualiter autem sint
 seditiosi tractandi, Reipublicæ rectores
 viderint. Sed ad hereticos reuertamur:
 quorum aliqui adhuc sunt intra Eccle-
 siam: Quia aut per sententiam non sunt
 expulsi, aut nondum rebellarunt, Et ho-
 rum facilis esset correctio, si Principes
 atq; Prælati, vtilitati Ecclesiæ consule-
 re voluissent. Sed quia eos corrigere ne-
 gligunt, fluctuat Ecclesia turbinibus.
 Prouerbiorum 29, cap. Puer autem qui
 dimittitur voluntati suæ, confundit ma-
 trem suam. Mater hæc est Ecclesia, quæ
 heretici suæ voluntati dimissi confun-
 dunt: dum enim non corriguntur, exi-
 stentes sub potestate Prælati, & suam au-
 gent malitiam & pacem Ecclesiæ con-
 turbant. Vnde Salomon in eodem cap.
 ait. Qui delicatè à pueritia nutrit seruū
 suum, postea sentiet eum contumacem.
 Quis est seruus hic contumax nisi here-
 ticus, tenax propositi, cuius semper fuit
 regularis temeritas proprio sensui tena-

cius adherere, quàm Ecclesię sensui cõ-
muni. Hiero: Teophilo. Super nepharia
heresi quam in multa patientia geris, &
putas Ecclesię vitceribus incumbantes,
tua posse corrigi lenitate, multis sanctis
displicet, ne dũ paucorũ poenitentia præ-
stolaris, nutrias audacia perditorũ, & fa-
ctio robustior fiat, hæc Hieroni: Et Chri-
sostomus super illa Pauli verba ad Gala.
1. ca. Nisi quòd quidã sunt qui cõturbãt
vos, et volũt subuere Euangeliũ Chri-
sti, inquit: Etenim si qui à diuinis præscri-
ptis resilire conabãtur, & paulũ quicquã
secus quàm oportet tentabãt, mox ab ini-
tio fuisset adhibita conueniens increpa-
tio, nequaquam nata fuisset hæc pestis,
hand quaquã tanta tẽpestas Ecclesias oc-
cupasset. Dũ ergò sunt heretici pauci,
paulatimq; incipiunt hereses pullulare,
erroribus est obuiandum, ne dum per
longũ conualuerint tempus, difficilimè
possit medicina parari. Prælati tamẽ cõ-
tra bonũ et æquũ multitudini nõ cõsulẽ-
tes, hereticos corrigere negligũt. Inte-
rim

im verò doctrina eorum vt cancer ter-
pit, & cum multitudinem iam decepe-
rint, contumaces & rebelles euadunt.

*Multitudinis habenda ratio est in recipiendis
hæreticis.* CAP. II.

SEd iam vnde digressa est eo
redeat oratio. Licet enim pia mater
Ecclesia in recipiendis hæreticis, pro qua
litate culpæ ad quosdam differenter se
habeat. Omnes tamen visceribus chari-
tatis debet recipere, omniumq; etiam re-
bellium, semper debet habere rationem.
Hieronimus in Dialogo aduersus Luci-
ferianos. Sed vt dicere ceperamus post
reditum cōfessorum in Alexandria, po-
stea Sinodo constitutum est, vt excep-
tis autoribus hæreseos, quos error excu-
sare non poterat, pœnitentes Ecclesie so-
ciarentur. Hic beatus Hieronimus non
negat (vt ex eodem dialogo constat) hæ-
resiarchas suscipiendos esse intra gremi-
um Ecclesiæ, ponit tamen discrimen in-
ter hæresiarchas & alios hæreticos, hos

H iij enim

enim excusare ignorantia poterit, illos
verò semper damnat propria malicia.
Hinc est quod Ecclesia edocta à Spiritu
sancto, bono multitudinis consulès, sem-
per bonũ illud particulari bono præfer-
re curauit. Didicit enim hanc salutarem
doctrinam à Patre misericordiarum, qui
Ionam, multitudinis Niniuitarum bonũ
flocipendentem, verbis his increpauit.
Ionæ 4. cap. Et dixit Dominus ad Io-
nam, Putas ne bene irasceris tu super he-
deram? et dixit, Bene irascor ego vsq;
ad mortem. Et dixit Dominus. Tu do-
les super hederam in qua non laborasti,
neque fecisti vt cresceret, quæ sub vna
nocte nata est, & sub vna nocte perijt, &
ego non parcã Ninuæ ciuitati magnæ,
in qua sunt plusquam centũ viginti mil-
lia, qui nesciunt quid sit inter dextram
& sinistram, & iumenta multa? Multi-
tudo hæc inter dextram & sinistram di-
scernere nescientium, non solum paruu-
li sunt, qui ad vsum nondum peruenerũt
rationis, sed & vulgus, qui est pars ma-
ior

ior Reipublicæ: ij enim ob ignorantiam
 suam frequentius ab hæreticis seducun-
 tur. Imitetur ergò nunc Ecclesia, omni
 potētis misericordiam, doleat tantę mul-
 titudinis vicem, misereatur paruulorum
 tantorum, qui per baptisma (quod etiam
 inter hæreticos est verum sacramentũ)
 ex Deo iam nati sunt, reducat errātes pa-
 rentes, ne & filij cum ad vsum rationis
 peruenerint, eorum sequantur vestigia.
 Videat quid de eius sponso prophetaues-
 rit. Esa. 42. cap. Quod & ipsemet spō-
 sus. Math. 12. cap. testatus est. Non con-
 tendet neq; clamabit neq; audiet aliquis
 in plateis vocem eius, arundinem quas-
 satam non confringet, & linum fumi-
 gans non extinguet. Nec hic intelligen-
 di sunt soli Iudei sed et hæretici qui maxi-
 me sunt ex multitudine: ij enim per quas-
 satā arundinem omniq; vento agitātam
 significantur. Sunt enim vt ad Ephe. 4.
 Cap. Apostolus inquit, vt paruuli fluctu-
 antes qui circumferuntur omni vento
 doctrinæ, in nequitia hominum, in astu-

tia ad circumuentionem erroris, quia no-
luerunt audire pastores & doctores, quos
Deus Ecclesie suae dedit, audierunt autem
quos misit Spiritus erroris. Qualiter au-
tem habenda sit ratio multitudinis haereticorum Aug. contra epistolam funda-
menti docet. cap. 1 & 2. inquit. Et ro-
gavi & rogo Deum ut in refelenda & re-
uincenda haeresi uestra Manichei, cui &
fortasse imprudentius, quam maliciosi-
us adhaesistis, det mihi mentem pacatam
atque tranquillam, & magis de uestra corre-
ptione, quam de subuersione cogitantem.
Quoniam enim Dominus per seruos
suos regna subuertat erroris, ipsos tamen
homines in quantum homines sunt, emen-
dandos esse potiusquam perdendos iu-
bet. Verba haec beati Aug. non ex vul-
gari sed ex rara & mirabili charitate er-
ga haereticos manarunt. Quis enim non
videt quam pie & religiose, haereticorum
malitiam & hominum seueritatem extenu-
at et tamen ut omnes ad misericordiam in-
uitet fortasse inquit, imprudentius quam
malici

maliciosius adhesistis. Planè etiam calamitosis nostris temporibus, plures sunt qui hæresibus per ignorantiam, quàm per malitiam adhæserunt, nec contrarium existimare poterit: nisi qui cunctis fuerit maliciosior. Cur ergò multitudinis lapsæ per ignoranciam in hæresim, non miserebimur? Cur humana statuta erunt impedimento, ne ad optatum finem tantum bonum perueniat? Licet enim statuta sint iusta: sine quibusdam tamen eorum, in sua puritate christianissimus poterit permanere. Aug. vbi supra. Nostrum fuit igitur eligere & optare meliora: vt ad vestram correctionem aditum haberemus: non in contentione & æmulatione, & persecutionibus: sed mansuete consolando, beneuole hortando, leniter disputando: sicut scriptum est. 2. ad Timoth. 2. cap. Seruum autè Domini non oportet litigare: sed mitem esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati, nequando Deus det istis poenitentiam,

ciam, ad cognoscendam veritatem, & re-
resipiscant à Diaboli laqueis, à quo ca-
ptiui tenentur, ad ipsius voluntatem.
Nostrum ergò fuit velle has partes expe-
ctere, Dei est volentibus & petentibus,
donare quod bonum est. Illi in vos seui-
ant, qui nesciunt cum quo labore verum
inueniatur, & quàm difficile caueantur
errores. Illi in vos seuiant, qui nesciunt
quam rarum et arduum sit carnalia phan-
tasmata pię mentis serenitate superare.
Illi in vos seuiant, qui nesciunt cum quã
ta difficultate sanetur oculus interioris
hominis, vt possit intueri solem iustitię.
Illi in vos seuiant, qui nesciunt quibus
suspirijs & gemitibus fiat, vt ex quãtula
cumque parte possit intelligi Deus. hac
tenus Aug. Ego deniq; dico. Illi in vos
seuiant, qui sic se existimant stare, & ita
calur. non horrent ac si omnino essent
securi. Sequamur igitur Apostoli Pauli
sententiam, qui ad Galat 6. cap. inquit.
Fratres et si preoccupatus fuerit homo in
aliquo

aliquo delicto, vos qui spirituales estis,
huiusmodi instruite in spiritulenita
tis considerans teipsum ne &
tu teneris.

* *

*

FINIS.

